

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЗ «Південноукраїнський національний педагогічний університет
імені К.Д.Ушинського»
Філологічний факультет
Кафедра української та зарубіжної літератур

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНИЙ КОМПЛЕКС З ДИСЦИПЛІНИ

**ОК 8 «ІСТОРІЯ УКРАЇНСЬКОЇ ЛІТЕРАТУРИ ТА КРИТИКИ
(ДАВНЯ ЛІТЕРАТУРА)»**

ОПП: Середня освіта (Українська мова і література)

Спеціальність: 014 Середня освіта (Українська мова і література)

Рік навчання: 1

Мова викладання: українська

Факультет: філологічний

Рекомендовано до друку рішенням вченої ради Державного закладу «Південноукраїнський національний університет ім. К. Д. Ушинського»
Протокол № 7 від 27 лютого 2020 року

Розробник: кандидат філологічних наук, викладач кафедри української та зарубіжної літератур **Н. Л. Павлюк**

Рецензенти:

Гуменний М. Х., доктор філологічних наук, професор, завідувач кафедри української та зарубіжної літератур ПНПУ імені К. Д. Ушинського;

Шевченко Т. М., кандидат філологічних наук, доцент, завідувач кафедри української літератури Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Павлюк Н. Л. Навчально-методичний комплекс з дисципліни «Історія української літератури і критики (давня література)» для студентів філологічного факультету спеціальності 014 Середня освіта (Українська мова і література) / Н. Л. Павлюк. Одеса : ПНПУ імені К. Д. Ушинського, 2020. – 73 с.

Навчально-методичний комплекс «Історія української літератури та критики (давня література)», який підготовлено для студентів філологічного факультету першого року навчання, націлений на формування у них початкового комплексу знань з історії української літератури, поглиблений аналіз важливих пам'яток та подій найдавнішого періоду розвитку української літератури, осмислення культурного потенціалу IX-XVIII ст., розуміння студентами літературного процесу як неперервної цілісності. Комплекс сприяє глибшому оволодінню матеріалу та систематизації знань студентів-філологів.

ВСТУП

Курс «Історія української літератури та критики (давня література)» посідає важливе місце у процесі підготовки висококваліфікованого фахівця філолога. Він охоплює початковий і найдавніший період розвитку української літератури і дає змогу осмислити багато мистецьких явищ у житті нашого народу, які свідчать не лише про високий інтелектуально-культурний потенціал предків, але й визначають місце давньої української літератури серед західноєвропейських літератур епох Середньовіччя, Ренесансу, Бароко та Класицизму.

Мета – аналіз важливих пам'яток та подій найдавнішого періоду розвитку української літератури, осмислення культурного потенціалу IX-XVIII ст., формування розуміння студентами літературного процесу як неперервної цілісності на жанрово-тематичних, образно-художніх та ідейних рівнях розвитку української літератури, а також усвідомлення місця й ролі української літератури у просторі східнослов'янських, слов'янських та європейських літератур.

Завдання курсу. Поставлена мета зумовлює такі завдання:

1) засвоїти особливості літературного процесу XI–XVIII ст. у системі становлення і розвитку вітчизняного письменства відповідно до європейських суспільно-політичних, історико-культурних тенденцій;

2) оволодіти методологією вивчення давньоруського письменства, набуття знань про давні літературні пам'ятки в контексті часу їх написання, про специфіку творів літератури Середньовіччя, основні ідейно-тематичні та естетичні категорії пам'яток доби Ренесансу, Реформації та Бароко з огляду на впливи західноєвропейських літературних і культурних традицій.

Очікувані результати навчання: унаслідок вивчення навчальної дисципліни студент повинен

знати:

- значущість вивчення курсу «Історія української літератури та критики» (давня українська література);
- обсяг, періодизацію та особливості давньої української літератури;
- провідні жанри пам'яток; взаємодію оригінальної та перекладної літератури;
- місце та значення найвизначніших творів у доробку письменників та в літературному процесі відповідного періоду;
- функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури;

вміти:

- здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури;
- користуватися літературознавчими дослідженнями, довідковою джерельною літературою, що розкривають поетику пам'яток давньої літератури;
- орієнтуватись у літературному процесі Х-ХVIII століття, уміти визначити місце давніх пам'яток у літературному контексті;
- розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури;

й опанувати такі компетентності:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми в галузі середньої і вищої освіти, що передбачає застосування теорій та методів освітніх наук і володіння формами, методами та прийомами навчання на сучасному етапі розвитку вищої школи; а також здатність проводити науково-пошукову роботу.

Загальні компетентності:

- ЗК-1. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
- ЗК-4. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел; здійснювати бібліографічний пошук, працювати з текстом.

Фахові компетентності спеціальні (ФК):

- ФК-10. Здатність орієнтуватися в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції.
- ФК-11. Здатність вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.

Міждисциплінарні зв'язки: вивчення дисципліни «Історія української літератури та критики» пов'язане з такими курсами, як: «Вступ до літературознавства», «Історія української культури», «Історія України», використовує поняття філософії, педагогіки, культурології, естетики, психології.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, ОПП, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів ECTS – 3	Галузь знань <u>01 Освіта / Педагогіка</u> (шифр і назва)	Статус дисципліни: обов'язкова	
Модулів – 2	Освітньо-професійна програма: <u>Середня освіта</u> (<u>Українська мова і література</u>)	Мова навчання: українська	
Змістових модулів – 3		Рік навчання:	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання – доповідь (назва)	Спеціальність: <u>014</u> <u>Середня освіта</u> (<u>українська мова і література</u>) (шифр і назва)	1-й	1-й
Загальна кількість годин – <u>90</u>		1-й	1-й
		Лекції	

Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 2,4 самостійної роботи студента – 2,5	Рівень вищої освіти: <u>перший (бакалаврський)</u>	20 год.	10 год.
		Практичні, семінарські	
		24 год.	4 год.
		Самостійна робота	
		36 год.	66 год.
		Індивідуальні завдання:	
		10 год.	10 год.
		Вид контролю:	
		залік	залік

Примітка.

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної і індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 48% : 52%

для заочної форми навчання – 15% : 85%

2. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ

Критерії оцінювання за різними видами роботи

Вид роботи	бали	Критерії
Практичні заняття	0 балів	Студент неготовий до практичного заняття або не приймає участі у практичному занятті.
	1 бал	Студент бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, відповіді є недостатніми за обсягом (до 3-4 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.
	2 бали	Студент бере участь в обговоренні теоретичних питань практичного заняття, відповіді є недостатніми за обсягом (до 5-6 реплік), елементарними за змістом, зі значною кількістю помилок різного роду.
	3 бали	Відповідь змістовна, однак неповна, репліки недостатньо вдалі, оскільки не враховують належним чином використання термінологічної лексики; порушується послідовність і логічність викладу думок; надається перевага невербальній комунікації; трапляються суттєві мовленнєві огріхи.

	4 бали	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; однак трапляються незначні мовленнєві огріхи. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, однак не завжди наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.
	5 балів	Відповідь повна, вичерпна, насичена термінологією з курсу; визначається точністю, послідовністю і логічністю; відповідає мовним нормам. У ході відповіді студент розкриває питання, передбачені для самостійного опрацювання, наводить приклади на підтвердження теоретичного матеріалу.
Індивідуальне навчально-дослідне завдання	0 балів	Студент зовсім не висвітлює дискусійну тему або висвітлює її неправильно. Текст доповіді є повністю ідентичним тексту підручника чи конспекту або повністю ідентичним завданню іншого студента на таку ж тему.
	1 бал	Студент частково висвітлює дискусійну тему. Зроблені висновки є помилковими. Завдання містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст.
	2 бали	Студент вірно виконав частину роботи, але при написанні допущені неточності, або відсутня мінімально необхідна кількість висновків, недостатньо логічних та обґрунтованих пояснень, допущені незначні помилки у формулюванні термінів і категорій. У матеріалах відсутні необхідні докази та аргументи. Або студент лише частково висвітлює тему. Зроблені висновки є помилковими. Завдання містить зайвий матеріал, що не відповідає змісту теми і свідчить про нездатність студента зрозуміти її зміст.
	3 бали	Нечітко сформульовано мету і завдання дослідження; порушена структура і логіка побудови змісту роботи; незначний об'єм огляду наукових джерел.
	4 бали	Студент виявив гарні знання з теорії літератури, історії української літератури, художніх текстів, які залучені до дослідження; досить добре вміє добирати, систематизувати та обробляти інформацію відповідно до мети та завдань дослідження.
	5 балів	Студент виявив ґрунтовні знання з теорії

		літератури, історії української літератури, художніх текстів, які залучені до дослідження; вмє добирати, систематизувати та обробляти інформацію— відповідно до мети та завдань дослідження; вмє робити обґрунтовані висновки та окреслювати перспективи подальших наукових розвідок.
Контрольна модульна робота	0 балів	Жодної правильної відповіді.
	1 бал	Правильне виконання завдань менше від 20%.
	2 бали	Правильне виконання завдань менше від 30%.
	3 бали	Правильне виконання більше 50% запропонованих завдань
	4 бали	Виконання 75% усіх завдань.
	5 балів	Правильне виконання всіх завдань.

Критерії оцінювання за всіма видами контролю

Сума балів	Критерії оцінки
Відмінно (90 – 100 А)	Студент демонструє повні й міцні знання навчального матеріалу в обсязі, що відповідає робочій програмі дисципліни, правильно й обґрунтовано приймає необхідні рішення, вільно виконує практичні завдання, передбачені навчальною програмою; опрацював основну та додаткову літературу, виявляє креативність у розумінні та творчому використанні набутих знань та умінь. Студент на високому рівні оперує поняттями «давня українська література», «літературний процес Х-ХVIII століття», «літопис», «полемічна проза», «давньоукраїнська поезія»; знає провідні жанри пам'яток; взаємодію оригінальної та перекладної літератури; характер зв'язків давнього письменства з усним мистецтвом слова; основні етапи життєвого й творчого шляху видатних письменників; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму. Вмє розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері, що передбачає застосування теорій та наукових методів, глибоке переосмислення наявних та створення нових інтегрованих знань й умінь. Студент вмє представляти результати власної науково-дослідної діяльності у вигляді звітів, рефератів, статей, доповідей, повідомлень тощо. Володіє мистецтвом слова через володіння літературною мовою. Вмє реалізувати теоретичні положення дисципліни на практичних

	заняттях, може аналізувати вивчений матеріал на основі набутих з даної та суміжних дисциплін знань та умінь. Студент на високому рівні вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури; виявляти основні проблеми у творі, що вивчається; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів. Студент на високому рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.
Добре (82-89 В)	Студент демонструє гарні знання, добре володіє матеріалом, що відповідає робочій програмі дисципліни, робить на їх основі аналіз можливих ситуацій та вміє застосовувати теоретичні положення при вирішенні практичних задач; здатний розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері, що передбачає застосування теорій та наукових методів, глибоке переосмислення наявних та створення нових інтегрованих знань й умінь; на високому рівні знає обсяг, періодизацію та особливості давньої української літератури; вплив християнства на розвиток українського художнього слова; провідні жанри пам'яток; взаємодію оригінальної та перекладної літератури; жанрову структуру візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму, але при цьому допускає окремі неточності. Студент на гарному рівні вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; користуватися літературознавчими дослідженнями, довідковою джерельною літературою, що розкривають поетику пам'яток давньої літератури; орієнтуватися в літературному процесі X-XVIII століття, уміти визначити місце давніх пам'яток в літературному

	контексті; розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури, але з невеликими помилками. Однак уміє самостійно виправляти допущені помилки, кількість яких є незначною. За час навчання при проведенні практичних занять, при виконанні індивідуальних та контрольних завдань студент демонструє гарні знання. Студент на гарному рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.
Добре (74-81 С)	Студент в цілому добре володіє матеріалом, знає основні положення матеріалу, що відповідають робочій програмі дисципліни. На достатньому рівні оперує поняттями «давня українська література», «літературний процес Х-ХVIII століття», «літопис», «полемічна проза», «давньоукраїнська поезія»; знає жанрову структуру візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поетики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму; особливості стилів та жанрів епохи бароко; прийоми мислення давньоукраїнського читача, як правильно осмислювати прочитане (зокрема пам'ятки давньої української літератури); особливості використання медитативно-елегічної лірики, її провідні образи та мотиви. Вміє на достатньому рівні здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; користуватися літературознавчими дослідженнями, довідковою джерельною літературою; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів; зіставляти різні погляди в ході полеміки, виявляти здатність доводити свої твердження, власну думку, вміти дискутувати; аргументувати теоретичні міркування переконливими прикладами; пояснити основні положення виконаних завдань, здатний неповною мірою розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері. Здатний оперувати базовими філологічними знаннями. В цілому знає відповіді на основні питання практичних занять, володіє мистецтвом слова через володіння літературною мовою, хоча допускає незначну кількість неточностей і грубих помилок. Студент на достатньому рівні орієнтується в українському літературному

	процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.
Задовільно (64-73 D)	Студент засвоїв основний теоретичний матеріал, передбачений робочою програмою дисципліни, та розуміє постанову стандартних практичних завдань. Студент на задовільному рівні знає жанрову структуру візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поезики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму; особливості стилів та жанрів епохи бароко; прийоми мислення давньоукраїнського читача, як правильно осмислювати прочитане (зокрема пам'ятки давньої української літератури); особливості використання медитативно-елегічної лірики, її провідні образи та мотиви. Розуміє основні положення, що є визначальними в курсі, може вирішувати подібні завдання тим, що розглядалися з викладачем, на середньому рівні володіє мистецтвом слова, вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поезики, характеротворення образів; користуватися літературознавчими дослідженнями, довідковою джерельною літературою; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів; зіставляти різні погляди в ході полеміки, виявляти здатність доводити свої твердження, власну думку, вміти дискутувати, але допускає значну кількість неточностей і грубих помилок, які може усувати за допомогою викладача. Здатний неповною мірою оперувати базовими філологічними знаннями. Студент на задовільному рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.
Задовільно (60-63 E)	Студент має певні знання, передбачені в робочій програмі дисципліни, володіє основними положеннями, що вивчаються на рівні, який визначається як мінімально допустимий, з великими труднощами розв'язує складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері. Студент на низькому рівні оперує

	літературознавчою термінологією; знає обсяг, періодизацію та особливості давньої української літератури; вплив християнства на розвиток українського художнього слова; провідні жанри пам'яток; взаємодію оригінальної та перекладної літератури; характер зв'язків давнього письменства з усним мистецтвом слова; основні етапи життєвого й творчого шляху видатних письменників; функціональне призначення та засоби поезики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму. З використанням основних теоретичних положень, студент з труднощами пояснює правила вирішення практичних завдань дисципліни, тому погано уміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поезики, характеротворення образів; визначити місце давніх пам'яток в літературному контексті; розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури; виявляти основні проблеми у творі, що вивчається; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника. Виконання практичних, контрольних та індивідуальних завдань значно формалізовано: є відповідність алгоритму, але відсутнє глибоке розуміння роботи та взаємозв'язків з іншими дисциплінами. Студент на низькому рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати.
Незадовільно (35-59 FX)	Студент може відтворити окремі поняття курсу. Незважаючи на те, що програму навчальної дисципліни студент виконав, його відповіді під час практичних і лабораторних робіт в більшості є невірними, необґрунтованими, він не може розв'язувати складні спеціалізовані завдання та практичні проблеми у галузі освіти дослідницько-інноваційної діяльності, у викладацько-професійній сфері. Студент погано оперує літературознавчою термінологією; погано знає жанрову структуру візантійського письменства: ораторську, агіографічну, гімнографічну, повістеву літературу, апокрифічні й природничі твори; загальні особливості літописного стилю; функціональне призначення та засоби поезики пам'яток давньої української літератури; характерні риси ренесансної естетики; джерела полемічної літератури; своєрідність барокового гуманізму; козацькі літописи як масштабне охоплення політичної ситуації XVII — поч. XVIII ст. в Україні; особливості стилів та жанрів епохи бароко; прийоми мислення давньоукраїнського

читача, як правильно осмислювати прочитане (зокрема пам'ятки давньої української літератури). Студент погано вміє здійснювати літературно-естетичний, художній, літературно-критичний аналіз пам'яток давньої літератури; знаходити в тексті засоби фольклорної поетики, характеротворення образів; ; розкрити основні тенденції і проблеми розвитку давньої української літератури; виявляти основні проблеми у творі, що вивчається; з'ясовувати взаємозв'язок між подіями певної епохи, світоглядом і творчістю письменника; виявляти найхарактерніші ознаки творчих методів та напрямів. Уміння представляти результати власної науково-дослідної діяльності у вигляді звітів, рефератів, статей, доповідей, повідомлень досить слабкі. Студент на низькому рівні орієнтується в українському літературному процесі на тлі світового, критично осмислювати нові художні тенденції, здатен вільно користуватись набутою системою знань з літературознавчих дисциплін, оперувати літературознавчою термінологією; аналізувати літературні явища, літературні і фольклорні твори, критично їх оцінювати. Цілісність розуміння матеріалу з дисципліни у студента відсутні.

3. ЗАСОБИ ДІАГНОСТУВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- індивідуальні навчально-дослідні завдання;
- контрольні модульні роботи;
- усне опитування;
- залік.

4. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

МОДУЛЬ I. Література доби раннього Середньовіччя

Змістовний модуль I. Літературний процес епохи Середньовіччя

Тема1. Предмет і завдання вивчення курсу «Давня українська література»

Суспільно-політичні та економічні обставини на території Київської Русі IX ст. Поняття «давня українська література». Методологія вивчення. Проблема періодизації. Національна приналежність літератури Київської Русі. Пам'ятки, автентичність яких є дискусійною.

Тема 2. Літописання Київської Русі

Структура і специфіка «Літопису Руського». «Повість врем'яних літ». Ідейно-тематичний спектр твору, особливості стилю. Київський літопис. Галицько-Волинський літопис.

Тема 3. Література Київської Русі

Біблійні книги та агіографічна література. Церковно-історична література. Природно-наукова література. Прикладна афористична література. Апокрифи та перекладні повісті. Моральна-етична проблематика творів Кліма Смолятича. Кирило Туріївський – представник урочистої проповіді. Повчальна проповідь Феодосія Печерського. Урочиста проповідь Іларіона Київського («Слово про Закон і Благодать»).

Тема 4. «Слово о полку Ігоревім» як найдавніша пам'ятка Київської Русі

Історія «Слова о полку Ігоревім». Історична основа, жанрова специфіка, ідейно-тематичний спектр твору. Ідейно-тематична спрямованість пам'ятки. Образна парадигма твору. Інтерпретація автором образу князя Ігоря. Сучасні студії над твором, переклади «Слова о полку Ігоревім».

Тема 5. Історико-культурна цінність давніх літературних пам'яток

Історія Києво-Печерського Патерика. Жанрова і художня своєрідність пам'ятки. «Сказання про Бориса та Гліба». «Повчання дітям» Володимира Мономаха. Моральна-етична проблематика твору. Концепція князя у спадщині Володимира Мономаха.

МОДУЛЬ II. Український Ренесанс

Змістовний модуль II. Література доби Ренесансу

Тема 6. Ренесанс в українській літературі

Українська література доби Відродження у контексті світового Ренесансу. Ідейно-тематичний спектр українського Ренесансу. Представники доби, жанрові та ідейно-тематичні особливості творчості епохи Відродження. Багатомовність, багатоконфесійність, багатоконтекстність літератури.

Тема 7. Полемічна література доби Ренесансу

Передумови виникнення полемічної літератури. Ідейно-тематичний спектр полемічного письменства. Творчість І. Потія, Х. Фіلالета, М. Смотрицького. Анонімний трактат «Пересторога». Гуманізм І. Вишенського. Проблематика, образи, історичне підґрунтя написання «Послання до єпископів».

МОДУЛЬ III. Українська барокова література

Змістовний модуль III. Українська література епохи Бароко

Тема 8. Віршована література другої половини XVII ст.

Жанрово-тематична характеристика метафізичної та панегіричної поезії. Творчість К. Транквіліона-Ставровецького та І. Величковського. Творчість Л. Барановича. Світська поезія М. Пашковського, Ю. Добриловського. Філософсько-релігійна поезія Д. Туптала, Ф. Прокоповича, К. Зіновіїва. Творчість мандрованих дяків. Анонімна поезія доби Бароко: ліричні і сатирично-гумористичні твори.

Тема 9. Козацьке літописання доби Бароко

Літопис Самовидця, Г. Грабянки і С.Величка. Концепція національно-визвольної війни під проводом Б. Хмельницького у художній інтерпретації Г. Грабянки та С.Величка. Образи гетьманів і козацької старшини у літописах Г. Грабянки та С.Величка: компаративний аналіз. Специфіка «Історії Русів». Політична позиція Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка, автора «Історії Русів». Вплив європейської історіографії на формування козацького літописання.

Тема 10. Феномен Г. Сковороди

Життєвий шлях і творча спадщина Г. Сковороди. Передумови формування світогляду. Основи філософського світогляду Г. Сковороди, поетична спадщина. Особливості збірки «Сад божественних пісень» Збірка «Байки харківські» Г.Сковороди. Філософські твори Г. Сковороди «Алфавіт» або «Буквар Мира», «Наркіс». Філософські ідеї у байках і прозовій спадщині письменника.

4.1 СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	денна форма					Заочна форма				
	усього	у тому числі				усього	у тому числі			
		л	п	с.р.	інд		л	п	с.р.	інд
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
Модуль 1. Література доби раннього Середньовіччя										
Змістовний модуль I. Літературний процес епохи Середньовіччя										
Тема 1. Предмет і завдання вивчення курсу «Давня українська література»	8	2	2	4		8			8	
Тема 2. Літописання Київської Русі	10	2	2	6		8		2	6	
Тема 3. Література Київської Русі	10	2	2	6		10	2		8	
Тема 4. «Слово о полку Ігоревім» як найдавніша пам'ятка Київської Русі	6	2	2	2		6			6	
Тема 5. Історико- культурна цінність давніх літературних пам'яток	8	2	2	4		10	2		8	
ІНДЗ	4				4	4				4
Разом за змістовим модулем 1	46	10	10	22	4	46	4	2	36	4
Модуль 2. Український Ренесанс										
Змістовний модуль II. Література доби Ренесансу										
Тема 6. Ренесанс українській літературі	8	2	2	4		6			6	

Тема 7. Полемічна література доби Ренесансу	10	2	4	4		12	2	2	8	
ІНДЗ	2				2	2				2
Разом за змістовим модулем 2	20	4	6	8	2	20	2	2	14	2
Модуль 3. Українська барокова література Змістовий модуль 3. Українська література епохи Бароко										
Тема 8. Віршована література другої половини XVII ст.	6	2	2	2		8	2		6	
Тема 9. Козацьке літописання доби Бароко	6	2	2	2		8	2		6	
Тема 10. Феномен Г. Сковороди	8	2	4	2		4			4	
ІНДЗ	4				4	4				4
Разом за змістовим модулем 3	24	6	8	6	4	24	4		16	4
Усього годин	90	20	24	36	10	90	10	4	66	10

4.2 ТЕМИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість	Кількість
		годин денна	годин заочна
Модуль 1. Література доби раннього Середньовіччя			
1	Предмет і завдання вивчення курсу «Давня українська література»	2	

2	Літописання Київської Русі	2	2
3	Література Київської Русі	2	
4	«Слово о полку Ігоревім» як найдавніша пам'ятка Київської Русі	2	
5	Історико-культурна цінність давніх літературних пам'яток	4	
Модуль 2. Український Ренесанс			
6	Ренесанс в українській літературі	2	
7	Полемічна література доби Ренесансу	2	
Модуль 3. Українська барокова література			
8	Віршована література другої половини XVII ст.	2	
9	Козацьке літописання доби Бароко	4	2
10	Феномен Г. Сковороди	2	
Разом		24	4

Практичне заняття № 1.

Загальна характеристика літератури Київської Русі

План

1. Доба прийняття християнства. Значення християнства у розвитку літератури X-XIII ст.
2. Біблійна перекладна література. Біблійні образи та мотиви в літературі та мистецтві.
3. Науково-природнича перекладна література.
4. Загальна характеристика літературної доби XI ст. Доба «монументального стилю»
5. Загальна характеристика літературної доби XI-XII ст. Доба «орнаментального стилю».
6. Основні літературні жанри. Характеристика жанрових систем, жанрової специфіки.

Завдання для самостійної роботи:

1. Законспектувати статтю: Білоус П. Самобутні риси давньоукраїнської літератури. *Українська мова й література в навчальних закладах, гімназіях та колегіумах*. 2005. №7-8. С. 116-123.
2. Визначити особливості опрацювання біблійних сюжетів та образів у одному з творів Тараса Шевченка або Лесі Українки (за вибором).
3. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: агіографія, апокриф, житіє, хроніка, монументальний стиль, орнаментальний стиль.

Рекомендована література:

1. Білоус Петро. Література Київської Русі: постколоніальне прочитання. *Українська мова та література*. 2003. № 45. С. 19-21.
2. Возняк М. Історія української літератури. У 2 кн. Кн. 1. Львів: Світ, 1992. 602 с.
3. Грабович Г. До історії української літератури: Дослідження, есе, полеміка. Київ, 1997. 450 с.
4. Ісіченко Ігор, архієпископ. Молитовний дискурс у літературі Київської Русі // Слово і час. 2005. №1. 2. С. 12-29.

Практичне заняття № 2.

Літопис «Повість минулих літ»: композиція та художньо-стильові особливості

План

1. Особливості композиції «Повість врем'яних літ», використання легендарно-повістєвого матеріалу.
2. Питання авторства. Основні редакції та списки літопису.
3. Ідейно-тематичний спектр твору.
4. Риса епічного героя в зображенні князя Святослава. Особливості характеротворення образу княгині Ольги.
5. Синкретизм як головна риса стилю літопису.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати матеріал стосовно відомостей про Нестора-літописця.
2. Прочитати текст літопису «Повість минулих літ» повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи Володимира, Ольги, Олега, Святослава та інші образи літопису.
3. Зробити типологічне зіставлення образу ідеального князя у «Повісті...» та у «Повчанні дітям» Володимира Мономаха.
4. Яременко В. Літописець Нестор і його «Повісті минулих літ». *Золоте слово. Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX-XV*

століть: У 2 кн. Кн.1 / За ред. В.Яременка. Київ : Аконіт, 2002. С. 438-459.

5. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: автентичність, анонім, літопис, історіософія, історизм, компіляція, легенда, літописна повість, літописне зведення, літописне оповідання, літописне сказання, монументальний стиль.

Рекомендована література:

1. Грушевський М. С. Історія української літератури : в 6 т. Київ : Либідь, 1993. Т. 2. 264 с.
2. Задорожна Л. М. Характерологія першої частини «Літопису Руського». *Література. Фольклор. Проблеми поетики*. Київ : Акцент, 2004. Випуск 18. Частина 2. С. 23-52.
3. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 608 с.
4. *Повість врем'яних літ: Літопис (За Іпатським списком) / пер. з давньоруської, післямова, коментарі В. В. Яременка*. Київ : Рад. письменник, 1990. 558 с.
5. Сліпушко О. М. Софія київська. *Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X–XIII ст.)*. Київ : Аконіт, 2002. 400 с.
6. Сліпушко О. *Література Київської Русі. Нариси*. Київ : Українська мова і література, 2005. 111 с.
7. Толочко П.П. *Давньоруські літописи і літописці XI–XIII ст.* Київ : Наукова думка, 2005. 362 с.
8. Толочко П.П. *Літописи Київської Русі*. Київ : Київська Академія Євробізнесу, 1994. 85 с.
9. Франко І.Я. *Історія української літератури. I. Франко Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 40. Київ : Наукова думка, 1983. С. 7 – 372.
10. Франко І. Я. *Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах*. Київ : Наукова думка, 1983. Т. 41. С. 194 – 470.
11. Чижевський Д. І. *Історія української літератури*. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.
12. Яременко В. *Літописець Нестор його «Повісті минулих літ». Золоте слово. Хрестоматія літератури України-Русі епохи Середньовіччя IX–XV століть*: у 2 кн. / за ред. В. Яременка. Київ : Аконіт, 2002. Кн.1 С. 438-459.

Практичне заняття № 3.

Специфіка Київського та Галицько-Волинського літописів

План

1. Жанрові і композиційні особливості Київського літопису.

2. Воїнські повісті в складі літопису – про Ізяслава та про похід князя Ігоря на половців 1185 року: представлення образів князів в контексті історичних подій.
3. Галицько-Волинський літопис: жанрово-композиційна самобутність, синтез героїчного та філософсько-релігійного начал.
4. Воїнська повість про Романа і Данила у складі літопису.
5. Образи князів у літописі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти Київського та Галицько-Волинського літописів повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи головних персонажів літописів.
2. Легенда про Євшан-зілля у Галицько-Волинському літописі та її інтерпретації у літературі.
3. Законспектувати статтю: Шахматов О. Літописи. *Матеріали до вивчення історії української літератури*: в 5 т. Київ, 1969. Т. 1. С. 87-96.
4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: літопис, літописне зведення, літописний список, літописна редакція.

Рекомендована література:

1. Генсьорський А. І. Галицько-Волинський літопис: Процес складання, редакції і редактори. Київ : Вид-во АН УРСР, 1958. 103 с.
2. Грушевський М. С. Історія української літератури: в 6 т., Київ : Либідь, 1993. Т. 2. 264 с.
3. Єфремов С. Історія українського письменства. К.: Femina, 1995. 608 с.
4. Сліпушко О. Література Київської Русі. Нариси. К.: Українська мова і література, 2005. 111 с.
5. Сліпушко О. М. Софія київська. Українська література Середньовіччя: доба Київської Русі (X–XIII ст.). К.: Аконт, 2002. 400 с.
6. Толочко П.П. Літописи Київської Русі. Київ : Київська Академія Євробізнесу, 1994. 85 с.
7. Франко І.Я. Історія української літератури. *I. Франко Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 40. Київ : Наукова думка, 1983. С. 7 – 372.
8. Франко І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *I. Я. Франко Зібрання творів у 50-ти томах*. Київ : Наукова думка, 1983. Т. 41. С. 194 – 470.
9. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.

Практичне заняття № 4.

Ідейно-тематична спрямованість «Слово о полку Ігоревім»

План

1. Літературна історія «Слова...».
2. Історична основа твору.
3. Наукові гіпотези про авторство твору.
4. Ідейно-художній зміст «Слова...».
5. Художньо-стильові особливості пам'ятки, поетика, ритміка, жанрова специфіка.
6. Публіцистичність «Слова...», фольклорні елементи у творі.
7. Художні переклади і переспіви «Слова...» в українській літературі.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати текст «Слова о полку Ігоревім» повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образ Ігоря, Ярославни, Святослава тощо.
2. Вивчити напам'ять уривок зі «Слова о полку Ігоревім» (від слів «На Дунаї Ярославин голос чути...» до «..щоб я не слала йому сліз на море рано»).
3. Знайти в тексті афоризми, порівняння, метафори та інші поетикальні засоби.
4. Законспектувати статтю: Корпанюк М. «Слово про Ігорів похід» в українському літературознавстві та критиці (XIX – поч. XX ст.). *Слово і час*. 2000. №12. С. 19-27.

Рекомендована література:

1. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 688 с.
2. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література. Київ : Вища школа, 1989. 414 с.
3. Корпанюк М. «Слово про Ігорів похід» в українському літературознавстві та критиці (XIX – поч. XX ст.). *Слово і час*. 2000. № 12. С. 54-55.
4. Махновець Л. Про автора «Слова о полку Ігоревім». Київ : Вид-во при Київ. ун-ті 1989. 264 с.
5. Митрополит Іларіон. «Слово про Ігорів похід»: Дослідження і переспів. *Українська мова і література*. 2001. №34-35. С. 26-37.
6. Мишанич О. «Слово о полку Ігоревім» в українському літературознавстві. *Мишанич О. Крізь віки*. Київ : Обереги, 1996. С. 186–210.
7. Слово о полку Ігоревім та його поетичні переклади і переспіви. Київ : Наукова думка, 1967. 520 с.
8. Степанишин Б. Давня українська література в школі. Київ : Либідь, 2000. 504 с.

9. Чижевський Д. Історія української літератури. Тернопіль : Феміна, 1994. 480 с.
10. Яценко Б. «Слово о полку Ігоревім» – український героїчний епос XII століття. *Українська мова та література*. 1997. №34 (50). С. 1-3.

Практичне заняття № 5.

Творчість видатного полеміста І. Вишенського

План

1. Відомості про І. Вишенського. Історія публікації та дослідження літературної спадщини Івана Вишенського.
2. Огляд змісту і композиції «послань» та листів Івана Вишенського «Писание до всіх у лядській землі живущих», «Порада о очищенію церкви», «Обличение диавола-миродержца», «Послание к утекшим от православной вери епископом».
3. Суперечності у світогляді, громадській позиції. Основне ідейне спрямування творів І. Вишенського.
4. Сильові особливості послань Івана Вишенського. Тропи та стилістичні фігури у творах І. Вишенського.
5. І. Вишенський в оцінці І. Франка.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти послань І. Вишенського повністю.
2. Виписати цитати до образів «Послання до єпископів».
3. Знайти в текстах послань І. Вишенського тропи та стилістичні фігури.
4. Законспектувати статтю: Франко І. Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність. *Франко І. Зібрання творів: у 50 т.* Київ : Наук. думка, 1981. Т. 28. С. 260-278.
5. З'ясувати всеслов'янське і світове значення діяльності І. Вишенського.
6. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: послання, полеміка, бароко.

Рекомендована література:

1. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 688 с.
2. Грицай М.С. Давня українська проза: Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків XVI – початку XVIII ст. Київ : Вища школа, 1975. 149 с.
3. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література. Київ : Вища школа, 1989. 414 с.

4. Махновець Л. Сатира і гумор української прози XVI-XVIII століть. Київ, 1964. 477 с.
5. Микитась В.Л. Іван Франко – дослідник української полемічної літератури. Київ : Наукова думка, 1983. 224 с.
6. Паславський І. «Писав мандрованець, якого звать Вишенським». *Дзвін*. 1991. № 1. С. 152-160.
7. Пащук А. Суспільний ідеал Івана Вишенського. *Від Вишенського до Сквороди*. Київ : Наукова думка, 1972. С. 8-24.
8. Степанишин Б. Давня українська література в школі. Київ : Либідь, 2000. 504 с.
9. Франко І. Іван Вишенський і його твори. *Франко І. Зібрання творів: у 50 т.* Київ : Наукова думка, 1981. Т. 30. С. 7-211.
10. Франко І. Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність. *Франко І. Зібрання творів: у 50 т.* Київ : Наукова думка, 1981. Т. 28. С. 260-278.
11. Франко І. Історія української літератури : Від початків українського письменства до Івана Котляревського. *І. Франко Зібрання творів: у 50 т.* Київ : Наукова думка, 1983. Т. 40. С.7 – 372.
12. Харитонов В.С. Іван Вишенський і розвиток ідей європейського гуманізму. *Літературна спадщина Київської Русі і українська література XVI – XVIII ст.* Київ : Наукова думка, 1981. С. 196-222.
13. Чижевський Д. Історія української літератури. Тернопіль: Феміна, 1994. 480 с.
14. Яременко П. Іван Вишенський. Київ : Вища школа, 1982. 144 с.

Практичне заняття № 6.

Віршована література епохи Бароко

План

1. Особливості розвитку поезії Бароко: жанрова специфіка, тематичне спрямування.
2. Основа виникнення релігійної, філософської і метафізичної поезії.
3. Риса барокового стилю в поезії Лазаря Барановича.
4. Творчість К. Транквіліона-Ставровецького у контексті розвитку раннього Бароко. Синтетичний характер збірки «Перло многоцінне». Метафізичні образи у збірці.
5. І. Величковський як майстер барокової епіграми. Збірка «Зегар цілий и полузегарик». Фігурні вірші. Образи Ісуса Христа та Богоматері. Збірка І. Величковського «Млеко».

6. Загальна характеристика тематики і художня специфіка творчості К.Зіновієва.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати матеріал про життя та творчість Л. Барановича, К. Транквіліона-Ставровецького, І. Величковський та К.Зіновієва.
2. Прочитати тексти збірок Л. Барановича, К. Транквіліона-Ставровецького, І. Величковський та К.Зіновієва
3. Зробити письмовий аналіз по одній поезії кожного автора.
4. З'ясувати місце і значення творів І. Величковського, К. Зіновієва, Л. Барановича в історії українського письменства.
5. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: акровірш, раковидний вірш, бароко.

Рекомендована література:

1. Бетко І. «Nadgrobki» Лазаря Барановича – пам'ятка літератури барокко. *Слово і час*. 2003. №12. С. 10-17.
2. Борисенко К. Тема часу в збірці Івана Величковського «Зегар цілий з полузегариком». *Наукові записки Харківського державного педагогічного університету імені Г.С. Сковороди*. Серія: Літературознавство. Випуск 3 (27) / ред. кол.: Л.Фрізман (відп. ред.) та ін. Харків, 2000. С. 218-230.
3. Гавдьо А. Давня література. Система уроків. *Українська мова та література*. 2005. №18 (418). С. 23-30.
4. Коптілов В. Від Тібору до Дніпра: Шляхами поезії українського Бароко. *Сучасність*. 1997. №3. С. 89-95; №4. С. 93-103.
5. Кречотень В.І. Головні аспекти вивчення української барокової поезії. *Вісник Київського університету*. Київ : Либідь, 1991. Вип. 2. С. 71-76.
6. Макаров А. Великий оборонець миру, справедливості та єдності архієпископ Лазар Баранович. *Хроніка-2000*. 1999. №31-32. С. 57-71.
7. Макаров А. Світло українського бароко. Київ : Мистецтво, 1994. 210 с.
8. Сидоренко Т. Художній світ у християнській ліриці Івана Величковського: часова і просторова перспектива. *Київська старовина*. 2002. №2. С. 22-36.

Практичне заняття № 7.

Літописна література («Козацькі» літописи)

План

1. Загальна тематика та основні особливості так званих «козацьких» літописів.
Період створення.

2. Літопис Самовидця. Історія виникнення назви. Характеристика змісту та стилю.
3. Літопис Самійла Величка. Особа автора, характеристика його історичної позиції.
4. Літопис Г. Грабянки. Історіографічні джерела творі. Образ Б.Хмельницького у літописі Г. Грабянки.
5. Образи гетьманів і козацької старшини у літописах Г. Грабянки та С.Величка: компаративний аналіз.
6. Політична позиція Самовидця, Г. Грабянки, С.Величка. Спільне і відмінне.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати текст літописів Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образ Б. Хмельницького.
2. Проаналізувати «Історію Русів» як пам'ятку української національної свідомості.
3. Законспектувати статтю: Наливайко Д. Становлення нової жанрової системи в українській літературі доби бароко. «Українське бароко». Київ, 1993. С. 12-21.

Рекомендована література:

1. Корпанюк М. Слово і дух України княжої та України козацької (Михайло Максимович – дослідник давньоукраїнської літератури). Черкаси: Брама, вид. Вовчок О.Ю., 2004. 280 с.
2. Кречотень В. Сказання про війни козацькі та його автор. *Київ*. 1986. № 10. С. 110-111.
3. Мишанич О. Українська література XVIII ст. Київ : Наукова думка, 1983. 230 с.
4. Полек В.Т. Історія української літератури X-XVII ст. : навч. посібник. Київ : Вища школа, 1994. 210 с.

Практичне заняття № 8.

Історична драма Ф. Прокоповича «Владимир»

План

1. Загальна характеристика української барокової драматургії.
2. Історична драма Ф.Прокоповича «Владимир»: стильовий синкретизм твору.

3. Жанрова та ідейно-тематична спрямованість драми «Владимир»
4. Образна парадигма твору, особливості характеротворення.
5. Актуальність проблематики драми.

Завдання для самостійної роботи:

1. Підготувати матеріал про життя та творчість Ф. Прокоповича.
2. Прочитати текст драми Ф. Прокоповича «Владимир» повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образи головних персонажів твору.
3. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: «драма», «драма-мораліте».

Рекомендована література:

1. Кіпніс М. Трагікомедія і сучасність. *Радянське літературознавство*. 1989. №1. С. 30-37.
2. Мороз З. Відображення дійсності в давній українській драматургії. Інтермедії. *Вітчизна*. 2004. №11-12. С. 11-17.
3. Наєнко М. Драматургія українського бароко: погляд з відстані. *Актуальні проблеми слов'янської філології: міжвуз. зб. наук. статей / відп. ред. В.О.Соболь та ін.: Лінгвістика і літературознавство*. Київ : Знання України, 2005. Вип. X С. 211-219.
4. Новікова С. Феофан Прокопович: «Владимир». *Українська мова та література*. 2005. №18 (418). С. 45-53.
5. Працьовитий В. Проблема утвердження християнства у трагедокомедії «Владимир» Феофана Прокоповича. *Працьовитий В. Українська історична драма*. Львів : Ліга-Прес, 2002. С. 123-189.
6. Сулима М. Сюжетні схеми української шкільної драми. *Слово і час*. 1994. №1. С. 19-26.
7. Сулима М. Українська драматургія XVII-XVIII ст. Київ : ПЦ «Фоліант»; ВД «Стилос», 2005. 368 с.

Практичне заняття № 9.

Поетика драми «Милість Божа»

План

1. Історія написання драми, питання авторства.
2. Тема твору, його співзвучність з драмою Ф. Прокоповича «Владимир».
3. Ідейний зміст твору, його патріотичний пафос.
4. Образ Б. Хмельницького, засоби його творення.

5. Драматургічні особливості п'єси, її мова, композиція, зв'язок з народною творчістю.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати текст драми «Милість Божа» повністю та підготувати цитатний матеріал, що характеризує образ Б. Хмельницького.
2. Знайти в тексті афоризми, порівняння, метафори та інші художні засоби.
3. З'ясувати, які елементи жанру шкільної драми можна виділити в «Милості Божій» та чим драма «Милість Божа» співзвучна з історичними піснями 2 пол. XVII ст.?

Рекомендована література:

1. Мороз З. Відображення дійсності в давній українській драматургії. Інтермедії. *Вітчизна*. 2004. №11-12.
2. Наєнко М. Драматургія українського бароко: погляд з відстані. *Актуальні проблеми слов'янської філології*: міжвуз. зб. наук. статей / відп. ред. В.О.Соболь та ін. Київ : Знання України, 2005. Вип. X : Лінгвістика і літературознавство С. 211-219.
3. Працьовитий В. Образ Богдана Хмельницького у шкільній драмі «Милість Божа». *Працьовитий В. Українська історична драма*. Львів : Ліга-Прес, 2002. С 7-21.
4. Сулима М. Українська драматургія XVII-XVIII ст. Київ : ПЦ «Фоліант»; ВД «Стилос», 2005. 368 с.

Практичне заняття № 10.

Особливості інтермедій епохи Бароко

План

1. Розвиток жанру інтермедії в українській літературі.
2. Ідейно-тематичний зміст інтермедій до драм Митрофана Довгалевського («Коміческое действие» та «Властотворний образ»).
3. Основні мотиви та характерні персонажі інтермедій до драми Г.Кониського «Воскресеніє мертвих».
4. Інтермедії до драми Я. Гаватовича.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти інтермедій.
2. Окреслити схему розвитку інтермедій на шляху до української комедії.
3. З'ясувати історико-літературне значення українських інтермедій.
4. Виписати в зошит та вивчити значення термінів та понять: «драма», «вертеп», «інтермедія», «драма-мораліте».

Рекомендована література:

1. Мороз З. Відображення дійсності в давній українській драматургії. Інтермедії. *Вітчизна*. 2004. №11-12. С. 17-26.
2. Сулима М. Українська драматургія XVII-XVIII ст. Київ : ПЦ «Фоліант»; ВД «Стилос», 2005. 368 с.
3. Ушкалов Л. Світ українського Бароко. Харків : Око, 1994. 108 с.
4. Франко І.Я. Історія української літератури. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 40. Київ : Наукова думка, 1983. С. 7- 372.
5. Франко І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 41. Київ : Наукова думка, 1983. С. 194-470.
6. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.
7. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII ст.: у 2-х кн. Книга 2. Розвинене бароко. Київ : Либідь, 2005. 729 с.

Практичне заняття № 11.

Поетична творчість Г. Сковороди

План

1. Основні віхи життєвого шляху Г.Сковороди.
2. Втілення філософських поглядів Г.Сковороди у його літературних творах.
3. Загальна характеристика поетичного доробку українського філософа.
4. Збірка «Сад божественних пісень», її структура і поетика. Соціально-етична проблематика в 10 і 20 піснях. Сатиричний образ аморального світу. Особливості поезії «De libertate».
5. Традиції і новаторство лірики Г. Сковороди.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти поезій Г.Сковороди.
2. Вивчити напам'ять поезії «Всякому городу нрав і права», «Ой ти, пташко жовтобоко», «De Libertate».
3. Проаналізувати твердження: Г.Сковорода як поет і теоретик поезії.
4. З'ясувати художні особливості поезій Г. Сковороди.

Рекомендована література:

1. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 688 с.

2. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література. Київ : Вища школа, 1989. 414 с.
3. Михайлова Н. Прийти у світ Людиною (виховна година за творчістю Г.Сковороди). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 5. С.119-129.
4. Степанишин Б. Давня українська література в школі. Київ : Либідь, 2000. 504 с.
5. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: семінарій. Харків : Майдан, 2004. 876 с.
6. Франко І. Історія української літератури : Від початків українського письменства до Івана Котляревського. *Франко І. Зібрання творів : у 50 т.* Київ : Наукова думка, 1983. Т. 40. С.7 – 372.
7. Чижевський Д. Історія української літератури. Тернопіль, Феміна, 1994. 480 с.
8. Шевчук В. Григорій Сковорода – людина, мислитель, митець. Шевчук В. *Дорога в тисячу років*. Київ : Радянський письменник, 1990. С. 209-219.

Практичне заняття № 12.

Байкарська спадщина Г. Сковороди

План

1. Байкарська спадщина. Збірка «Басни Харьковские». Жанрові особливості байок.
2. Особливості композиційної будови байок письменника.
3. Проблематика байок Г. Сковороди.
4. Специфіка образної системи збірки байок Г. Сковороди.
5. Місце Г. Сковороди у літературному процесі доби.

Завдання для самостійної роботи:

1. Прочитати тексти байок Г. Сковороди.
2. Г.Сковорода у сучасних наукових студіях.
3. З'ясувати філософські ідеї у байках і прозовій спадщині Г. Сковороди.
4. Виписати зі словника-довідника визначення понять «байка», «алегорія», «архітектоніка», «сюжет».

Рекомендована література:

6. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 688 с.
7. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література. Київ : Вища школа, 1989. 414 с.
8. Михайлова Н. Прийти у світ Людиною (виховна година за творчістю Г.Сковороди). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 5. С.119-129.

9. Степанишин Б. Давня українська література в школі. Київ : Либідь, 2000. 504 с.
10. Ушкалов Л. Григорій Сковорода: семінарії. Харків : Майдан, 2004. 876 с.
11. Франко І. Історія української літератури : Від початків українського письменства до Івана Котляревського. *Франко І. Зібрання творів* : у 50 т. Київ : Наукова думка, 1983. Т. 40. С.7 – 372.
12. Чижевський Д. Історія української літератури. Тернопіль, Феміна, 1994. 480 с.
13. Шевчук В. Григорій Сковорода – людина, мислитель, митець. Шевчук В. *Дорога в тисячу років*. Київ : Радянський письменник, 1990. С. 209-219.

4.3 САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин		Форма контролю
		Денна	Заочна	
Модуль 1. Література доби раннього Середньовіччя				
1	Предмет і завдання вивчення курсу «Давня українська література»	4	8	усне опитування
2	Літописання Київської Русі	6	6	тестування
3	Література Київської Русі	6	8	усне опитування
4	«Слово о полку Ігоревім» як найдавніша пам'ятка Київської Русі	2	6	тестування
5	Історико-культурна цінність давніх літературних пам'яток	4	8	КМР
Модуль 2. Український Ренесанс				
6	Ренесанс в українській літературі	4	6	усне опитування
7	Полемічна література доби Ренесансу	4	8	тестування
Модуль 3. Українська барокова література				
8	Віршована література другої половини XVII ст.	2	6	тестування
9	Козацьке літописання доби Бароко	2	6	КМР
10	Феномен Г. Сковороди	2	4	Усне опитування
Разом		36	66	

Завдання № 1. Самостійно підготувати усно й письмово теми:

- 1) **Література Київської Русі (денне – 6 год; заочне – 8 год.)**

Історія давньої української літератури в системі літературознавства

1. Проблема періодизації давньої української літератури.
2. Вивчення літератури IX-XVIII ст. у XIX ст. (праці М. Максимовича, М. Костомарова, І. Франка).
3. Різні позиції у систематизації і дослідженні давньої української літератури у працях С. Єфремова «Історія українського письменства», М. Возняка «Історія української літератури», М. Грушевського «Історія української літератури», Д. Чижевського «Історія української літератури».
4. Вчення про культурно-історичні епохи. Стилї і напрями давньої літератури.
5. Місце української літератури IX-XVIII ст. в європейському літературному контексті.
6. Поняття монументального та орнаментального стилю.
7. Жанрова своєрідність давньої української літератури.

Література:

1. Білоус П. Історія української літератури XI–XVIII ст. : навч. посібн. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
2. Грушевський М. С. Історія української літератури: В 6 т., 9 кн. – Т. 2. – Київ : Либідь, 1993. 264 с.
3. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 608 с.
4. Лихачев Д. Монументально-исторический стиль древнеславянских літератур. *Славянские литературы: VIII Международного съезда славистов: Доклады*. Москва, 1978. С.119-149.
5. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.

2) Історико-культурна цінність давніх літературних пам'яток (денне – 4 год; заочне – 8 год.)

Ораторська проза Київської Русі

1. Ораторська проза як зразок учительної літератури (рідновиди, жанрові особливості, стилістичні прийоми).
2. «Слово про Закон і Благодать» митрополита Іларіона як зразок урочистого красномовства.

3. Ораторські твори Кирила Туровського: зміст, образність, стиль.
4. «Повчання дітям» Володимира Мономаха: особливості, жанру, поетики, композиції, образної системи.

Література:

1. Білоус П. Жанр «слова» в літературі Київської Русі. Медієвістика: зб. наук. ст. Вип.2. Одеса, 2000. С.3-14.
2. Лихачев Д. Монументально-исторический стиль древнеславянских літератур. *Славянские литературы: VIII Международного съезда славистов: Доклады*. Москва, 1978. С.119-149.
3. Рінберг В. «Повчання» Володимира Мономаха і стародавні літературні жанри. *Мовознавство*. 1983. №3. С.19-24.
4. Робинсон А. Література Древней Руси в литературном процессе средневековья XI–XIII ст. Москва, 1990.
5. Сліпушко О. «Повчання дітям» Володимира Мономаха як зразок літератури Раннього християнського Середньовіччя. *Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка*. Літературознавство. Мовознавство. Фольклористика. № 17. 2006. С. 28-31.
6. Яременко В. Володимир Мономах. *Володимир Мономах. Повчання. Статут Володимира Всеволодовича*. Київ : МАУП, 2006. С. 3-28.

3) Ренесанс в українській літературі (денне – 4 год; заочне – 6 год.)

Категорії естетики та світогляду епохи Ренесансу

1. Передумови поширення Ренесансу на теренах України.
2. Особливості українського Відродження.
3. Представники доби, жанрові та ідейно-тематичні особливості творчості епохи Ренесансу.
4. Загальноєвропейський контекст і культурна переорієнтація української латиномовної поезії.
5. Життя і творчість Ю. Дрогобича. Поетичний вступ до книги «Прогностична оцінка» Ю. Дрогобича.
6. Поезії Павла Русина з Кросна як приклад пошуків нового змісту та форми.
7. «Про турецьку загрозу», «Напучення польському королеві Сигізмунду Августу», «До римського папи» Станіслава Оріховського-Роксолана.

8. Жанрова специфіка української поезії XVI ст. Поема С. Кльоновича «Роксоланія».

Література:

1. Білоус П. В. Історія української літератури XI–XVIII ст. : навч. посібн. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
2. Грушевський М. С. Історія української літератури: В 6 т., 9 кн. Т. 2. Київ : Либідь, 1993. 264 с.
3. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 608 с.
4. Франко І.Я. Історія української літератури. *Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах.* Т. 40. Київ : Наукова думка, 1983. С. 7-372.
5. Франко І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Франко І. Зібрання творів у 50-ти томах.* Т. 41. Київ : Наукова думка, 1983. С. 194- 470.
6. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.
7. Шевчук В. *Personae verbum* (Слово іпостасне) [Текст]: розмисел. Київ : Твім інтер, 2001. 261 с.

4) Полемічна література доби Ренесансу (денне – 4 год; заочне – 8 год.)

Ідейно-тематичний спектр полемічного письменства

1. Передумови виникнення полемічної літератури.
2. Творчість І. Вишенського: проблематика, композиція та стильові особливості його послань.
3. Особливості творчості І. Потія, ідейно-тематичне спрямування полемічних творів. Роль «Унії» у міжконфесійній дискусії.
4. «Апокрисис» Х. Філалета: ідейні, жанрові особливості, роль у захисті православної церкви.
5. Символізм і образність «Треносу» М. Смотрицького. Поетика твору, наявність барокових рис.
6. Проаналізувати анонімний трактат «Пересторога».

Література:

1. Білоус П. В. Історія української літератури XI–XVIII ст. : навч. посібн. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
2. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 608 с.

3. Іпатій Потій. *Українські гуманісти епохи Відродження* : антологія / відп. ред. В. М. Нічик : у 2-х ч. Ч. 2. Київ : Наукова думка, Основи, 1995. С. 101-172.
4. Мелетій Смотрицький. *Українські гуманісти епохи Відродження*: антологія / упоряд. В. М. Нічик : у 2-х ч. Ч. 2. Київ : Наукова думка, Основи, 1995. С. 284-332.
5. *Українські гуманісти епохи Відродження* : антологія: У 2 ч. Ч.1 / відп. ред. В.Нічик. – Київ : Наукова думка; Основи, 1995. 431 с.
6. Ушкалов Л. Мелетій Смотрицький: релігійна полеміка як чин себе пізнання. *Біля джерел українського бароко*: збірник наукових праць / у надзаг.: Львівська медієвістика. Вип. 3. Львів: Свічадо, 2010. С. 7–23.
7. Франко І.Я. Історія української літератури. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 40. Київ : Наукова думка, 1983. С. 7- 372.
8. Франко І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 41. Київ : Наукова думка, 1983. С. 194-470.
9. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.
10. Шевчук В. *Personae verbum* (Слово іпостасне) [Текст]: розмисел. Київ : Твім інтер, 2001. 261 с.

5) Віршована література другої половини XVII ст. (денне – 2 год; заочне – 6 год.)

Віршована література другої половини XVII ст.

1. Причини появи українського віршування, його зв'язок з шкільною освітою.
2. Жанрово-тематична характеристика метафізичної та панегіричної поезії.
- 3.Творчість К. Транквіліона-Ставровецького та І.Величковського.
- 4.Творчість Д.Туптала, С.Почаського. Філософсько-релігійна поезія Д. Туптала.
- 5.Спадщина К.Саковича, Д.Наливайка, М. Пашковського, К.Зіновієва.
- 6.Творчість мандрованих дяків.
- 7.Ідейно-тематичний спектр та жанрові особливості героїчної та ліричної поезії.
- 8.Творчість Івана Некрашевича.

Література:

1. Загребельна Н. Співвідношення категорій «стиль» та «автор» в бароковій поезії: на матеріалі збірки віршів Івана Величковського. *Філологічні семінари. Література як стиль і спогад*. Випуск 6 / Ред. кол.: О.Астаф'єв (відп. ред.) та ін. Київ : Київський університет, 2003. С. 126-139.

2. Зосімова О. Мотив «марнота марнот» у поетичних епітафіях Лазаря Барановича: особливості жанрового втілення. *Актуальні проблеми сучасної філології*. Літературознавство. Збірник наукових праць. Випуск XIV / Ред. кол.: Я.Поліщук та ін. Рівне: Перспектива, 2005. С. 69-83.
3. Колосова В., Кречотень В. До питання про життя і творчість І. Величковського. *Величковський І. Твори*. Київ, 1972. С.16-36
4. Колосова В. Визначна пам'ятка українського мистецтва. *Зіновієв К. Вірші*. Київ, 1971. С. 5-27
5. Корпанюк М. Данило Братковський: поет, патріот, «хлопоман». *Слово і час*. 1991. №11. С 16-23.
6. Коптілов В. Від Тібору до Дніпра: Шляхами поезії українського Бароко. *Сучасність*. 1997. №3. С. 89-95; №4. С. 93-103.
7. Кречотень В.І. Головні аспекти вивчення української барокової поезії. *Вісник Київського університету*: Вип.2. Київ : Либідь, 1991. С. 71-76.
8. Кречотень В.Українська поезія середини XVII ст. в системі східноєвропейської літератури барокко. *Українське бароко*. С. 54-64

б) Козацьке літописання доби Бароко (денне – 2 год; заочне – 6 год.)

Особливості козацьких літописів Бароко

- 1.Поняття про козацькі літописи як самобутнє явище давньої української літератури.
- 2.Жанрова специфіка козацьких літописів Самовидця, Г. Грабянки, С.Величка.
- 3.Ознаки бароко в козацьких літописах.
- 4.Відбиття авторського світогляду в козацьких літописах.
- 5.Специфіка «Історії Русів».
- 6.Політична позиція Самовидця, Г. Грабянки, С.Величка, автора «Історії Русів». Спільне і відмінне.
7. Козацькі літописи у сучасних наукових студіях.

Література:

1. Білоус П. Історія української літератури XI–XVIII ст. : навч. посібн. Київ : ВЦ «Академія», 2009. 424 с.
2. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. – 608 с.
3. Ісіченко Ігор, Архієпископ. Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.) : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів : Святогорець, 2011. 568 с.

4. Історія Русів / пер. І. Драча; вступ ст. В. Шевчука. Київ : Рад.письменник, 1991. 318 с.
5. Ушкалов Л. Світ українського Бароко. Харків : Око, 1994. 108 с.
6. Франко І.Я. Історія української літератури. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 40. Київ : Наукова думка, 1983. С. 7-372.
7. Франко І. Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 41. Київ : Наукова думка, 1983. С. 194-470.
8. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.
9. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII ст: у 2 –х кн. Книга 2. Розвинене бароко. Київ : Либідь, 2005. 729 с.

Драматургія XVII-XVIII ст.

1. Концепції походження українського драматичного письменства.
2. Особливості розвитку драматургії XII ст. Риси української драматургії, жанрова специфіка.
3. Драми «Слово про збурення пекла» та «Олексій, чоловік Божий».
4. Особливості інтермедій XVIII ст.
5. Жанрова та ідейно-тематична спрямованість трагедокомедії «Володимир».
6. Особливості драми «Милість Божа».

Література:

1. Слово многоцінне. Хрестоматія української літератури XV – XVIII ст.: у 4 т. / упоряд. В. Шевчук, В. В. Яременко. Київ : Аконтіт, 2006. Кн. 4. 800 с.
2. Українська література XVII ст. : Синкретична писемність. Поезія. Драматургія. Белетристика / упорядкув., приміт., вступ стаття В. І. Кречотень. Київ, 1987. 608 с.
3. Українська поезія: Кінець XVI ст. – початок XVII ст. / упорядкув., ст., пер. і прим. В. П. Колосова, В. І. Кречотень. Київ, 1978. 658 с.
4. Українська поезія: Середина XVII ст. / упорядкув., ст., пер. і прим. В. І. Кречотень, М. М. Сулима. Київ, 1992. 680 с.
5. Ушкалов Л. Світ українського Бароко. Харків : Око, 1994. 108 с.
6. Франко І.Я. Історія української літератури. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 40. Київ : Наукова думка, 1983. С. 7- 372.
7. Франко І.Я. Нарис історії українсько-руської літератури до 1890 р. *Зібрання творів у 50-ти томах*. Т. 41. Київ : Наукова думка, 1983. С. 194-470.

8. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.
9. Шевчук В. Муза Роксоланська: Українська література XVI–XVIII ст. : 2 –х кн. Книга 2. Розвинене бароко. Київ : Либідь, 2005. 729 с.

7) Феномен Г. Сковороди (денне – 2 год; заочне – 4 год.)

Байкарська спадщина Г.Сковороди. Філософські твори.

1. Життєвий шлях і творча спадщина Г. Сковороди. Передумови формування світогляду.
2. Збірка «Байки харківські» Г.Сковороди: проблематика, поетика.
3. Філософські погляди Г. Сковороди. Концепція слова у поглядах філософа.
4. Філософські твори Г. Сковороди «Алфавіт» або «Буквар Мира», «Наркіс».
6. Філософські ідеї у байках і прозовій спадщині письменника.

Література:

1. Багалій Д. Український мандрований філософ Григорій Сковорода. 2-ге вид. Київ : Оріє, 1992. 472 с.
2. Григорій Сковорода : твори в 2 т. Український науковий інститут Гарвардського університету. Інститут літератури імені Шевченка НАНУ. Київ : Обереги, 1994. 479 с.
3. Ісіченко Ігор, Архієпископ. Історія української літератури: епоха Бароко (XVII – XVIII ст.) : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів. Львів: Святогорець, 2011. 568 с.
4. Сковорода Григорій. Сад Божественних пісень. Сад божественних ідей / підг. тексту, передмова та коментарі Леоніда Ушкалова. Хаків, 2002. 128 с.
5. Ушкалов Л. В. Григорій Сковорода: семінарій. Харків : Майдан, 2004. 776 с.
6. Чижевський Д. І. Історія української літератури. Київ : ВЦ «Академія», 2008. 568 с.
7. Чижевський Д. Філософія Г. С. Сковороди / підг. тексту, мовна ред. і вступн. стаття Леоніда Ушкалова. Харків : Акта, 2003. 432 с.
8. Шевчук В. О. Пізнаний і непізнаний Сфінкс: Григорій Сковорода сучасними очима: розмисли. Київ : Пульсари, 2008. 528 с.

Бурлескно-травестійна та сатирична поезія XVIII ст.

1. Виникнення і розвиток сатиричної поезії на Україні.
2. «Сміховий світ» у творах мандрівних дяків. Елементи бурлеску та пародії у поезії. Жанрові різновиди.

3. Специфіка віршів-травестій.
4. Проблематика віршів «Сатирична коляда», «Плач київських монахів». «Про Кирика і жадібного попа».
5. Сатиричні віршовані оповідання другої половини XVIII ст.: тематика, особливості творення образів, сатиричні засоби.
6. Життя і творчість І. Некрашевича.

Література:

1. Махновець Л. Гумор і сатира наших предків. *Давній український гумор і сатира*. Київ, 1959. С. 5–40.
2. Мишанич О. Українська література XVIII ст. *Українська література XVIII ст.* Київ, 1983. С. 5–28.
3. Нога Г. Український різдвяний та великодній бурлескний сміх XVII – XVIII ст. Київ, 1996. 35 с.
4. Поплавська Н. Українська антиклерикальна сатира XVIII ст. Ідейно-естетична та жанрова своєрідність. Автореферат... дис... канд. філол. наук. К., 1988. 16 с.
5. Франко І. Вірша про отця Негребецького. *Франко І. Збір. тв.: У 50 т.* Київ. 1982. Т. 35. С. 417–427.

Завдання № 2. Вивчити напам'ять:

- Уривок із «Велесової книги» (від слів «Даремно згадали доблесні наші старі часи...» до «І ті світять зорями нам од Іру...»).
- Уривок із «Повчання» Володимира Мономаха (від слів «А найголовніше – убогих не забувайте...» до «порушивши [клятву], не погубили душі своєї.»).
- Дрогобич Юрій. Вступ до книги «Прогностична оцінка 1483 року» (уривок від слів «Більшість тепер виставля напоказ...» до «Розум підкаже, проте, як ту біду відвернуть»).
- Павло Русин з Кросна. Похвала поезії (уривок від слів «Світлий дар богів...» до «Словом хвалебним»).
- Кльонович Себастьян. Роксоланія (уривок від слів «Не лишерідних братів...» до «в тому вбачають і честь»).
- Транквіліон-Ставровецький Кирило. Про премудрість (уривок від слів «О мудросте преславніша, Над золото й каміння...» до «всьому світові відслонену»).
- Величковський Іван. Мінливий.
- Зиновій Кліментій. Про нерівності людські, як один чоловік високий зростом, а другий низький і як не однаково Бог дає: тому так, а тому – в усьому інакше.
- Баранович Лазар. Про час для всього – доброго, злого.
- Братковський Данило. Мінливість світу не зрозуміти.

Завдання № 3. Скласти розгорнутий цитатний план за змістом таких творів:

- «Велесова книга»;
- «Повчання» Володимира Мономаха;
- «Моління» Данила Заточника;
- Сказання про Бориса та Гліба;
- «Ходіння» Данила Паломника;
- «Роксоланія» Себастьяна Кленовича;
- «Розмова Великої Росії з Малою Росією» Семена Дівовича;
- «Слово о збуренні пекла»;
- «Олексій, чоловік Божий».

Завдання № 4. Занотувати та вивчити терміни та поняття:

Автентичність, агіографія, анімізм, аскеза, афоризм, біблеїзм, буколіка, бурлескний, буфонада, вертеп, геральдичний вірш, гротеск, гумор, декламація, діаріуш, духовні вірші, елегія, епіграма, епістола, житіє, інтермедія, іронія, канонічний текст, козацькі літописи, компіляція, курйозні вірші, літопис, літописне оповідання, манускрипт, мінея, міраклъ, містерія, мораліте, ораторська проза, паломник, панегірик, пародія, пастораль, патерик, плач, поетика, послання, притча, пролог, проповідь, протограф, реформація, сатира, секуляризація, сказання, травестія, устав, фарс, хроніка, ходіння («хоженіє»), шкільна драма.

5. ТЕКСТИ ДЛЯ ОБОВ'ЯЗКОВОГО ЧИТАННЯ:

1. Велесова книга.
2. Біблія (Старий Завіт: «Перша книга Мойсеєва. Буття», «Книга Еклезіастова», «Пісня над піснями», «Книга псалмів», Новий Завіт: Євангеліє – на вибір).
3. Апокрифи: «Ходіння Богородиці по муках». «Про Китовраса» та ін.
4. «Бджола» (афоризми на вибір).
5. Александрія (уривок за хрестоматією).
6. Іларіон Київський «Слово про закон і благодать».
7. Кирило Туровський «Слово Кирила, недостойного монаха, по Великодню».
8. Києво-Печерський патерик.
9. Ігумен Даниїл «Ходіння».
10. «Повість минулих літ».
11. Київський літопис.
12. Володимир Мономах «Повчання дітям».
13. Слово о полку Ігоревім.
14. Анонім «Оповідання про святих князів Бориса та Гліба».
15. Києво-Печерський патерик.
16. Галицько-Волинський літопис.
17. «Слово про погибель Руської землі».

18. «Хождение игумена Даниила»
19. Юрій Дрогобич. Вступ до книги «Прогностична оцінка 1483року».
20. Павло Русин Поезії.
21. Себастьян Кленович «Роксоланія».
22. Станіслав Оріховський-Роксолан «Послання».
23. Христофор Філалет «Апокрисис».
24. Іван Вишенський «Послання до єпископів», «Тобі, котрий мешкає в землі, що зветься Польська», «Викриття диявола-світодержця».
25. Мелетій Смотрицький «Тренос».
26. Касіян Сакович «Вірші на жалосний погреб... Петра Конашевича-Сагайдачного».
27. Анонім «Пасквіль на гетьмана Івана Самойловича» («Ей, Іване, поповичу, гетьмане»).
28. Історичні поезії XVII ст.: «Висипався хміль із міха...», «Пісня про Миколая Потоцького і козацькі перемоги», «Которії прийшли, Хмельницького аби поїмати...», «Похвала віршами Хмельницькому од народа малоросійського...» та ін.
29. Кирило Транквіліон-Ставровецький «Перло многоцінне».
30. Лазар Баранович. Поезії.
31. Іван Величковський. Поезії.
32. Климентій Зіновійв Поезії.
33. Данило Братковський. Поезії.
34. Іван Мазепа. «Дума», «Пісня», «Псальма»; листи до Мотрі Кочубеївни.
35. Семен Дівович «Розмова Великоросії з Малоросією».
36. Іван Пашковський «Пісні світові»
37. Семен Климовський «Їхав козак за Дунай»
38. Інтермедії до драми Якуба Гаватовича: «Купив kota в мішку», «Найкращий сон».
39. «Слово о збуренню пекла».
40. «Олексій, чоловік Божий».
41. Антоній Радивиловський Байки. «Слово перше часу війни».
42. Іоаникій Галятовський «Наука, або Спосіб складання проповіді».
43. Літопис Самовидця.
44. Літопис Григорія Грабянки.
45. Літопис Самійла Величка.
46. Лаврентій Горка «Йосиф-патріарха».
47. Феофан Прокопович Поезії. «Володимир».
48. «Милість Божа».
49. Георгій Кониський «Воскресіння мертвих».
50. Інтермедії до драм Митрофана Довгалевського та Георгія Кониського.
51. Вертепна драма.
52. Історія русів.
53. Василь Григорович-Барський «Странствованія».
54. Твори мандрівних дяків (8-9 поезій).

55. Сатиричні віршовані оповідання: «Пекельний Марко», «Отець Негребецький», «Вірша про Кирика», «Плач київських ченців».
56. Григорій Сковорода «De libertate», «Сад божественних пісень», «Байки Харківські», уривки з діалогів «Вдячний Еродій», «Алфавіт».

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ НАВЧАЛЬНО-ДОСЛІДНІ ЗАВДАННЯ

№ з/п	Завдання	Кількість годин	
		Денна	Заочна
Модуль 1. Література доби раннього Середньовіччя			
1	«Велесова книга»: проблема автентичності, особливості поетики.	1	
2	«Хожденіє...» ігумена Даниїла як феномен середньовічної літератури.		1
3	Київські поетики і риторики XVII ст., їх вплив на тогочасну літературу.	1	
4	«Повчання дітям» Володимира Мономаха: структура, тематично-художні особливості	1	
5	«Історія русів»: проблема авторства, образи, художня своєрідність.		1
Модуль 2. Український Ренесанс			
6	Загальна характеристика літературної спадщини Павла Русина та Себастьяна Кленовича.	1	
7	Художня своєрідність «Треносу» Мелетія Смотрицького.		1
8	Полемічна проза Іпатія Потія: обсяг, особливості стилю.	1	
9	Композиційні особливості «Слова про закон і благодать» Іларіона, його художня специфіка.		1
10	Тематика, жанрове багатство творчості українських латиномовних письменників.	1	
Модуль 3. Українська барокова література			
11	Поетика драми «Милість Божа»		1
12	«Сміховий світ» у творах мандрівних дяків.		1
13	«Странствованія» Василя Григоровича-Барського:	1	

	жанрово-композиційні особливості, художня своєрідність.		
14	Провідні мотиви та жанрова специфіка проповідей Кирила Турівського.		1
15	Тематика та особливості поетики драми Георгія Кониського «Воскресеніє мертвих».	1	
16	Інтермедії до драми Якуба Гаватовича: проблема авторства, традиційність сюжету, національні елементи.		1
17	Барокова образність драми Лаврентія Горки «Йосиф-патріарха».	1	1
18	Бароковий характер «Автобіографії» Іллі Турчиновського.		1
19	Пейзажна лірика Григорія Сковороди – нове явище в українській поезії XVIII ст.	1	
	Разом	10	10

7. ВАРІАНТИ МОДУЛЬНИХ КОНТРОЛЬНИХ РОБІТ

Варіант 1.

1. Жанрові і композиційні особливості Київського літопису.
2. Художня специфіка творчості К.Зіновієва.

Тести:

1. Листування Полікарпа та Симеона було покладено в основу:
  - А) «Християнської топографії»;
  - Б) «Києво-Печерського патерика»;
  - В) «Ходіння за три моря» Афанасія Нікітіна;
  - Г) «Аполлонової лютні» Лазаря Барановича.
2. Якими джерелами користувався автор для укладання Літопису Самовидця?
  - А) «Війна домова» Самійла Твардовського;
  - Б) розповіді, свідчення очевидців;
  - В) києворуське літописання;

Г) «Синопис»

3. Автором першої найповнішої біографії Івана Вишенського є:

А) Іван Франко;

Б) Володимир Перетц;

В) Пантелеймон Куліш;

Г) Сергій Маслов;

Д) Микола Костомаров.

4. Апокрифи – це:

А) «святе письмо», що прославляло життя мучеників;

Б) збірники проповідей християнства, що використовувалися для боротьби з язичництвом;

В) релігійні твори, які в своєму трактуванні біблійних сюжетів відрізняються від канонічної літератури.

5. Перший оригінальний житійний збірник:

А) «Почаївський патерик»;

Б) «Києво-Печерський патерик»;

В) «Римський патерик»;

Г) «Лимонар»;

Д) «Синайський патерик».

Варіант 2.

1. Жанрово-композиційна самобутність Галицько-Волинського літопису.

2. Особливості збірки «Зегар цілий и полузегарик» І. Величковського.

Тести:

1. У становленні ренесансної латиномовної поезії важливу роль відіграв:

А) І. Величковський;

Б) С. Дівович;

В) Г. Сковорода;

Г) Павло Русин з Кросна.

2. Ліризм «Слова про Ігорів похід» виявляється у:

А) авторські звертання до Русі, історичні коментарі;

- Б) персоніфіковані пейзажі, плачі Ярославни та руських жон;
- В) батальні сцени, героїзм воїнів;
- Г) використання міфологічних образів.

3. Вперше український народ постає дійовою особою в дивмі:?

- А) «Йосиф, патріарха»;
- Б) «Володимир»;
- В) «Милість Божа».

4. «Центральною у духовній історії України» за Д.Чижевським є:

- А) Просвітництво.
- Б) Ренесанс;
- В) Класицизм;
- Г) Бароко;
- Д) Середньовіччя;

5. Образ ідеального християнина був покладений в основу:

- А) апокрифічної літератури;
- Б) агіографічної літератури;
- В) патріотичної літератури;
- Г) ораторської літератури;
- Д) паломницької літератури.

Варіант 3.

1. Особливості композиції «Повість врем'яних літ», використання легендарно-повістєвого матеріалу.
2. Сильові особливості послань Івана Вишенського.

Тести:

1. Який літопис починається поезіями-присвятами на честь Б.Хмельницького:

- А) «Літопис Самовидця»;
- Б) «Літопис Грабянки»;
- В) «Літопис Самійла Величка»;

2. Історична подія, яка стала приводом для написання Іларіоном «Слова про Закон і Благодать»?

- А) побудова Ярославом Мудрим церкви Благовіщення;
- Б) спроба поширення на Русі іудаїзму;
- В) призначення Іларіона Руським митрополитом;
- Г) хрещення Русі Володимиром Великим;
- Д) напад на Київ кочівників.

3. Теорію курйозного віршування було викладено у:

- А) «Млеко од вівці...» Івана Величковського;
- Б) «Аполлонова лютня» Лазаря Барановича;
- В) «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди;
- Г) «Вірші та приповідки посполиті» Климентія Зіновієва;
- Д) «Зегар з полузегарком...» Івана Величковського.

4. Характерними рисами орнаментального стилю є:

- А) наявність історичних екскурсів, простота синтаксису, мозаїчність композиції.
- Б) мозаїчність композиції, наявність історичних екскурсів, ліричних відступів, ускладненість синтаксису;
- В) зосередження уваги на змісті, простота композиції і синтаксису, обмеженість художніх засобів.

5. Полемічна література – це різновид:

- А) сатиричної прози;
- Б) белетристики;
- В) публіцистики;
- Г) історіографічної прози;
- Д) житійної літератури.

Варіант 4.

1. Літопис Самовидця: характеристика змісту та стилю.

2. Загальна характеристика поетичного доробку Г. Сковороди.

Тести:

1. Першою автобіографічною повістю в старожитній літературі є:

- А) «Олександрія»

Б) «Християнської топографії»;

В) «Повчання Володимира Мономаха»

Г) «Києво-Печерський патерик»;

2. Автором латиномовної поеми «Роксоланія» був?

А) Григорій Чуй Русин із Самбора;

Б) Станіслав Оріхоський;

В) Себастьян Фабіан Кленович;

Г) Ян Домбровський.

3. «Центральною у духовній історії України» за Д.Чижевським є:

А) Просвітництво.

Б) Ренесанс;

В) Класицизм;

Г) Бароко;

Д) Середньовіччя.

4. Побутові гумористичні сценки, які йшли як окремі вистави в антрактах між діями драми чи трагедії, мали назву:

А) шкільні драми;

Б) комедії;

В) трагікомедії;

Г) інтермедії.

5. Характерними ознаками монументального стилю є:

А) наявність історичних екскурсів, простота синтаксису, мозаїчність композиції.

Б) мозаїчність композиції, наявність історичних екскурсів, ліричних відступів, ускладненість синтаксису;

В) зосередження уваги на змісті, простота композиції і синтаксису, обмеженість художніх засобів.

Варіант 5.

1. Літопис Самійла Величка: характеристика змісту та стилю.

2. Байкарська спадщина Г. Сковороди. Жанрові особливості байок.

Тести:

1. До якої тематичної групи належить апокриф «Ходіння Богородиці по муках»:
  - А) старозавітні;
  - Б) новозавітні;
  - В) есхатологічні.
2. Найдавнішою відомою пам'яткою паломницької літератури є:
  - А) «Странствованія» Василя Григоровича-Барського;
  - Б) «Апологія peregrinacii do krajin svidnich» Мелетія Смотрицького;
  - В) «Ходіння за три моря» Афанасія Никітіна;
  - Г) «Житіє і ходіння Даниїла, Руської землі ігумена».
3. Агар та Сара – це головні образи твору:
  - А) «Слово про Закон та Благодать» Іларіона;
  - Б) «Странствованія» Василя Григоровича-Барського;
  - В) «Олександрія»;
  - Г) «Розмова Великої Росії з Малою Росією» Семена Дівовича.
4. З якою метою літописці використовували «порічний» принцип викладу історичних подій?
  - А) створення ідеального образу володаря;
  - Б) упорядкування потоку фактів та введення національної історії у загальноісторичний контекст;
  - В) залучення значної кількості запозичених сюжетів;
  - Г) унаочнення ідейного змісту.
5. Особливістю давньої української літератури за П. Білоусом є:
  - А) теоцентризм, символізм, алегоризм, рукописний характер, своєрідність авторської свідомості;
  - Б) теоцентризм, символізм, рукописний характер, відсутність історичних екскурсів у творах.
  - В) теоцентризм, алегоризм, рукописний характер, анонімність.

Варіант 6.

1. Ідейний зміст, патріотичний пафос, проблематика драми «Милість Божа».

2. Публіцистичність «Слова о полку Ігоревім», фольклорні елементи у творі.

Тести:

1. Назвіть найдавнішу відому вам пам'ятку паломницької літератури:

А) «Житіє і ходіння Даниїла, Руської землі ігумена»;

Б) «Ходіння за три моря» Афанасія Никітіна;

В) «Апология переринації до країн східних» Мелетія Смотрицького;

Г) «Странствованія» Василя Григоровича-Барського.

2. Яка з поетичних збірок XVII-XVIII ст. викладала теорію курйозного віршування?

А) «Сад божественних пісень» Григорія Сковороди;

Б) «Вірші та приповідки посполиті» Климентія Зіновієва;

В) «Млеко од вівці...» Івана Величковського;

Г) «Аполлонова лютня» Лазаря Барановича;

Д) «Зегар з полузегарком...» Івана Величковського.

3. Хто був автором латиномовної поеми «Роксоланія»?

А) Григорій Чуй Русин із Самбора;

Б) Станіслав Оріхоський;

В) Себастьян Фабіан Кленович;

Г) Ян Домбровський.

4. Побутові гумористичні сценки, які йшли як окремі вистави в антрактах між діями драми чи трагедії, мали назву:

А) шкільні драми;

Б) інтермедії;

В) комедії;

Г) трагікомедії.

5. Традиція пов'язувати початки давньої української літератури з X століттям була пов'язана з:

- А) прийняттям християнства;
- Б) появою писемності;
- В) утворенням Київської Русі.

Варіант 7.

1. Художньо-стильові особливості «Слова о полку Ігоревім».
2. Основні мотиви та система персонажів інтермедій до драми Г. Кониського «Воскресеніє мертвих».

Тести:

1. Автор якого твору поставив перед собою завдання показати «звідки пішла Руська земля, і хто в ній почав спершу княжити, і як Руська земля постала».
  - А) «Початковий літопис»;
  - Б) «Повість минулих літ»;
  - В) «Київський літопис»;
  - Г) «Галицько-Волинський літопис».
2. З якою метою літописці використовували «порічний» принцип викладу історичних подій?
  - А) упорядкування потоку фактів та введення національної історії у загальноісторичний контекст;
  - Б) створення ідеального образу володаря;
  - В) унаочнення ідейного змісту;
  - Г) залучення значної кількості запозичених сюжетів.
3. У творах якого жанру творився образ ідеального християнина?
  - А) апокрифічна література;
  - Б) агіографічна література;
  - В) патріотична література;
  - Г) ораторська література;
  - Д) паломницька література.
4. Назвати перший оригінальний житійний збірник:
  - А) «Синайський патерик»;
  - Б) «Лимонар»;

- В) «Римський патерик»;
- Г) «Києво-Печерський патерик»;
- Д) «Почаївський патерик».

5. Назвати найдавніший вид давньоукраїнської оригінальної писемності:

- А) паломницька література;
- Б) літописання;
- В) агіографічна література;
- Г) апокрифічна література;
- Д) ораторська література.

Варіант 8.

1. Стильовий синкретизм історичної драми Ф. Прокоповича «Владимир».

2. Збірка Г. Сковороди «Сад божественних пісень»: структура і поетика.

Тести:

1. У якій українській історичній драмі вперше дійовою особою постає український народ?

- А) «Володимир»;
- Б) «Йосиф, патріарха»;
- В) «Милість Божа».

2. У чому виявляється ліризм «Слова про Ігорів похід»?

- А) авторські звертання до Русі, історичні коментарі;
- Б) персоніфіковані пейзажі, плачі Ярославни та руських жон;
- В) батальні сцени, героїзм воїнів;
- Г) використання міфологічних образів.

3. Яке суспільне явище чи історична подія стали приводом для написання Іларіоном «Слова про Закон і Благодать»?

- А) хрещення Русі Володимиром Великим;
- Б) призначення Іларіона Руським митрополитом;
- В) спроба поширення на Русі іудаїзму;
- Г) побудова Ярославом Мудрим церкви Благовіщення;
- Д) напад на Київ кочівників.

4. Яку з культурних епох Д. Чижевський назвав «центральною у духовній історії України»?

А) Середньовіччя;

Б) Бароко;

В) Ренесанс;

Г) Класицизм;

Д) Просвітництво.

5. Полемічна література – це різновид:

А) історіографічної прози;

Б) белетристики;

В) сатиричної прози;

Г) публіцистики;

Д) житійної літератури.

Варіант 9.

1. Актуальність проблематики історичної драми Ф. Прокоповича «Владимир».

2. Риси барокового стилю в поезії Л. Барановича.

Тести:

1. Хто є автором першої найповнішої біографії Івана Вишенського?

А) Сергій Маслов;

Б) Пантелеймон Куліш;

В) Володимир Перетц;

Г) Іван Франко;

Д) Микола Костомаров.

2. Назвати першу в історії давньої української літератури історичну драму:

А) «Властотворний образ» Митрофана Довгалевського;

Б) анонімна «Милость Божа»;

В) «Владимир» Феофана Прокоповича;

Г) анонімне «Слово о збуренню пекла»;

Д) «Розмова Великої Росії з Малоросією» Семена Дівовича.

3. Якими джерелами користувався автор для укладання Літопису Самовидця?

- А) «Синопис»;
- Б) «Війна домова» Самійла Твардовського;
- В) києворуське літописання;
- Г) розповіді, свідчення очевидців.

4. Що таке апокрифи?

- А) релігійні твори, які в своєму трактуванні біблійних сюжетів відрізняються від канонічної літератури;
- Б) «святе письмо», що прославляло життя мучеників;
- В) збірники проповідей християнства, що використовувалися для боротьби з язичництвом.

5. Твори якого жанру поділяються на такі тематичні групи: «старозавітні», «новозавітні», «есхатологічні» ?

- А) паломницькі;
- Б) агіографічні;
- В) ораторські;
- Г) апокрифічні.

Варіант 10.

1. Особливості композиції «Повісті минулих літ».

2. Синтетичний характер збірки К. Транквіліона-Ставровецького «Перло многоцінне».

Тести:

1. Особливістю давньої української літератури за П. Білоусом є:

- А) теоцентризм, символізм, рукописний характер, відсутність історичних екскурсів у творах.
- Б) теоцентризм, символізм, алегоризм, рукописний характер, своєрідність авторської свідомості;
- В) теоцентризм, алегоризм, рукописний характер, анонімність.

2. Для монументального стилю характерним є:

А) наявність історичних екскурсів, простота синтаксису, мозаїчність композиції.

Б) мозаїчність композиції, наявність історичних екскурсів, ліричних відступів, ускладненість синтаксису;

В) зосередження уваги на змісті, простота композиції і синтаксису, обмеженість художніх засобів.

3. Для орнаментального стилю характерним є:

А) мозаїчність композиції, наявність історичних екскурсів, ліричних відступів, ускладненість синтаксису;

Б) наявність історичних екскурсів, простота синтаксису, мозаїчність композиції.

В) зосередження уваги на змісті, простота композиції і синтаксису, обмеженість художніх засобів .

4. Як називався збірник афоризмів, укладений у Візантії в XI столітті і перекладений в Київській Русі в XII-XIII століттях?

А) «Шестоднев»;

Б) «Фізіолог»;

В) «Бджола»;

Г) «Християнська топографія».

5. Яке суспільне явище чи історична подія стали приводом для написання Іларіоном «Слова про Закон і Благодать»?

А) напад на Київ кочівників;

Б) побудова Ярославом Мудрим церкви Благовіщення;

В) спроба поширення на Русі іудаїзму;

Г) призначення Іларіона Руським митрополитом;

Д) хрещення Русі Володимиром Великим.

8. ПИТАННЯ ДО ЗАЛІКУ

1. Поняття «давня українська література», проблема її періодизації.

2. Структура Біблійних книг. Особливості Старого та Нового Завітів. Біблія та українська література.
3. Особливості перекладної церковно-світської літератури Київської Русі.
4. Апокрифічні твори: тематичні групи, образи, художні особливості.
5. Специфіка природничо-наукової літератури Київської Русі.
6. Художні особливості світських перекладів оповідного характеру.
7. Загальна характеристика ораторсько-проповідницької прози Київської Русі, провідні жанри.
8. Композиційні особливості «Слова про закон і благодать» Іларіона, його художня специфіка.
9. Провідні мотиви та жанрова специфіка проповідей Кирила Турівського.
10. Морально-етична проблематика творів Климентія Смолятича.
11. Своєрідне відображення картин давньоруського життя в оповіданнях «Києво-Печерського патерика». Мотив чуда у творі.
12. «Сказання про Бориса та Гліба»: публіцистична заостреність твору.
13. «Хожденіє...» ігумена Даниїла як феномен середньовічної літератури.
14. Літописання в Київській Русі, час його виникнення та жанрова специфіка.
15. «Повісті минулих літ»: композиція та художньо-стильові особливості.
16. Київський літопис: структура, тематика та художня специфіка.
17. Структура, образи, особливості стилю Галицько-Волинського літопису.
18. «Повчання дітям» Володимира Мономаха: структура, тематично-художні особливості.
19. Історія відкриття, видання та вивчення «Слова о полку Ігоревім».
20. Образи «Слова о полку Ігоревім», засоби характеротворення. Плач Ярославни та його роль у розвитку дії.
21. Проблема авторства «Слова о полку Ігоревім», образ автора у творі.
22. Жанрова природа «Слова о полку Ігоревім», ритміка, зображально-виражальні засоби.
23. Особливості літературного Ренесансу, характерні риси ренесансної естетики.

24. Тематика та стиль творчого доробку Павла Русина та Себастьяна Кленовича.
25. Специфіка полемічної літератури кінця XVI – початку XVIII.
26. Проблематика, композиція та стильові особливості твору Івана Вишенського «Послання до єпископів».
27. Тематично-художня своєрідність «послань» Івана Вишенського.
28. Художня своєрідність «Треносу» Мелетія Смотрицького.
29. Викривальний характер трактату Христофора Філарета «Апокрисис».
30. Особливості публіцистичного трактату «Герасима Смотрицького «Ключ царства небесного»
31. Зародження і розвиток української поезії в другій половині XVI ст. Тематично-жанрові різновиди.
32. Характерні риси доби Бароко. Особливості літературного Бароко в Україні.
33. Панегірична поезія раннього Бароко (художня своєрідність творів Герасима Смотрицького, «Віршів на жалостний погреб Петра Конашевича-Сагайдачного», Касіяна Саковича, антипанегірика невідомого автора на гетьмана Івана Самойловича).
34. Історична тема в поезії середини XVII ст., своєрідність її художнього трактування.
35. Жанрово-тематичне багатство художньої спадщини Івана Величковського.
36. Художній світ Климентія Зиновієва (тематика, образи, жанрова природа творчості).
37. Тематика та художня специфіка поезії Лазаря Барановича.
38. Творчість К. Транквіліона-Ставровецького у контексті розвитку раннього Бароко.
39. Інтермедії до драми Якуба Гаватовича: проблема авторства, традиційність сюжету, національні елементи.

40. Джерела, структура, художні особливості драми «Слово о збуренню пекла».
41. Структура, проблематика, художні особливості драми «Олексій, чоловік Божий».
42. Літопис Самовидця: проблема авторства, тематика, образи, стильові особливості.
43. Літопис Григорія Грабянки: відомості про автора, принципи образотворення, художні особливості.
44. Художньо-документальні джерела літопису Самійла Величка, їх вплив на образну структуру твору.
45. Особливості композиції та жанру драми Феофана Прокоповича «Володимир».
46. Система образів та засоби характеротворення у драмі Феофана Прокоповича «Владимир».
47. Барокова образність драми Лаврентія Горки «Йосиф-патріарха».
48. Тематика та особливості поезики драми невідомого автора «Милість Божа».
49. Тематика та особливості поезики інтермедій до драми Георгія Кониського «Воскресеніє мертвих».
50. Ідейно-тематичний зміст інтермедій до драм М. Довгалевського «Комическое действие».
51. Ідейно-тематичний зміст інтермедій до драм М. Довгалевського «Властотворний образ».
52. Особливості інтермедій до драми Я. Гаватовича.
53. Вертепна драма XVIII ст.: Структура, особливості характеротворення, художні засоби.
54. «Історія русів»: проблема авторства, образи, художня своєрідність.
55. Елементи бурлеску та пародії у поезії у творах мандрівних дяків.
56. Сатиричні віршовані оповідання другої половини XVIII ст.: тематика, особливості творення образів, сатиричні засоби.

57. Розвиток жанру інтимної лірики у XVIII ст. («Пісні світові» Івана Пашковського, пісня «Їхав козак за Дунай» Семена Климовського та ін.).
58. Життєвий шлях Григорія Сковороди та його філософські погляди. Філософська проза Григорія Сковороди.
59. Жанрово-тематичне багатство поетичних творів Григорія Сковороди.
60. Структура та поетика збірки Григорія Сковороди «Сад божественних пісень».
61. Пейзажні вірші Григорія Сковороди – нове явище в українській поезії XVIII ст.
62. Архітектоніка, джерела сюжетів байок збірки Григорія Сковороди «Байки харківські».

9. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Лекції-діалоги, дебати, дискусії, круглі столи.

10. ФОРМИ ПОТОЧНОГО ТА ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

Поточний контроль може проводитися у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на практичних заняттях, у формі колоквиуму, виступів студентів при обговоренні питань на семінарських заняттях, письмових робіт, виконання тестових завдань.

Підсумковий (семестровий) контроль проводиться відповідно до навчального плану у вигляді заліка.

Поточний контроль (<i>практичні заняття, самостійна робота, контрольні модульні роботи ІНДЗ</i>)		Сума
Модулі	Бали	0–100
Модуль 1	0–30	
Модуль 2	0–30	
Модуль 3	0–40	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. ТЕРМІНОЛОГІЧНИЙ СЛОВНИК

Автентичність — оригінальність, вірогідність тексту на підставі безпосередніх даних.

Автограф — власноручний рукописний текст певного автора, первісний рукопис давнього часу.

Агіографія — літературний жанр, призначений для розповіді про святого; життє святого.

Алегорія — художній спосіб двопланового зображення. Часто застосовували у давніх творах (проповіді, притчі, повчання).

Альманах — літературний збірник, упорядкований за певною тематикою або жанрами. Був поширений у давні часи (Ізборник, «Золотослів», «Маргарит», «Златоструй» та ін.).

Ампліфікація — стилістичний прийом, який полягає у нагромадженні однакових тропів, однотипних виразів чи синтаксичних елементів з метою підсилення виразності художньої мови.

Анімізм — віра в існування душ, духів, уявлення про природу як живу душу.

Апокриф — оповідання легендарного характеру про осіб і події з біблійної історії, які не входять у канонічний текст Святого Письма.

Архетип — прообраз, первісний образ, ідея, давній взірєць колективної підсвідомості, який існує у пам'яті поколінь і може бути втілений в усній та писемній формах у вигляді символів.

Аскеза — спосіб життя, який полягає у надзвичайній стриманості, помірності, відмові від життєвих благ та насолод заради здобуття містичних знань і надприродної магичної сили.

Афоризм — короткий вислів, узагальнене судження, виражене у лаконічній, влучній формі (давній збірник афоризмів — «Бджола»).

Байка — ліро-епічний твір у віршах чи прозі, пов'язаний з повчанням, моралізаторством, основним художнім засобом якого є алегорія.

Бароко — художній тип творчості в європейському мистецтві XVI— XVII ст., який характеризувався динамізмом образів та композицій, зображенням контрастів, складною метафоричністю, алегоризмом, пишністю, барвистістю, риторичністю викладу, оздобленням, емблематичністю зображення.

Біблеїзм — вживане у художньому тексті слово чи вислів із Біблії.

Буколіка — твори, у яких зображено ідеалізоване сільське життя на природі.

Бурлескний вірш-орация — речитативний гумористичний твір, основним засобом якого є навмисна невідповідність між темою і словесною формою:

подання «високої» теми зниженим, часом вульгаризованим стилем, «низької» — високим, піднесеним.

Буфонада — жартівлива, смішна вистава або манера гри (інтермедія, фарс, водевіль, побутова частина вертепної драми).

Вертеп — популярний в Україні у XVII—XIX ст. пересувний ляльковий театр.

Геральдичний вірш — твір, що пояснює значення гербів держави, міста.

Грамота — вид ділових документів X—XVII ст у східних слов'ян.

Гротеск — тип художньої образності, заснований на парадоксі, карикатурному перебільшенні зображуваних рис людини або певних явищ.

Гумор — різновид відображення смішного, кумедного в життєвих явищах та людських характерах.

Декламація — проміжний між поезією, шкільною драмою і віршованим діалогом жанр віршових творів, що виконували під час різдвяних або великодніх свят.

Діаріуш — різновид щоденника, нотатки, зроблені певною особою про факти свого життя у відповідному соціальному і національному контексті, своєрідний психологічний портрет автора, свідчення його ментальності, інтелекту, смаку.

Драма — родовий різновид літератури, який художньо моделює життєві колізії за відсутності авторських характеристик дійових осіб.

Духовні вірші — релігійна лірика, яку створювали церковні діячі, учні шкіл, мандрівні дяки, адаптуючи книжні псалми і канти до розуміння пересічного слухача.

Елегія — ліричний жанр, основною темою якого є сумні роздуми про долю, становище у суспільстві, стосунки між людьми.

Емблема — художній прийом у бароковому мистецтві, принцип барочного метафоризму, що полягає в унаочненні абстрактних понять, їх специфічній символізації (емблеми чеснот, правосуддя, релігійних цінностей тощо).

Епіграма — короткий за обсягом, дотепний за спрямуванням, дошкульний за змістом твір.

Епістола віршована — ліричний жанр, послання або лист у віршовій формі.

Євангеліє — жанрове визначення перших чотирьох книг Нового Завіту.

Єресь — відступ від загальноприйнятих поглядів, правил, положень. В Україні виникає у XIV— XV ст. унаслідок критичного ставлення до постулатів християнських віри та обрядовості.

Житіє — епічний повчальний твір з розвинутим сюжетом, побудованим на матеріалі біографії реальних або легендарних осіб, котрих християнська церква проголосила святими.

Інтермедія — невеликий за обсягом розважальний драматичний твір переважно комічного характеру який виконували між актами основної вистави.

Іронія — насмішка у прихованій, удаваній формі.

Ісихазм — ідеологія православної церкви, вчення про спосіб досягнення стану блаженного спілкування з Богом.

Історичний вірш — вірш, у якому змальовано конкретні події минулого або осмислено історію загалом.

Канонічний текст — текст, обов'язковий для користування у незмінному варіанті (наприклад, біблійний канонічний текст).

Кант — вид давньої величальної пісні, яку виконував хор без музичного супроводу у святкові дні.

Козацькі літописи — історико-літературні твори, що виникли у козацькому середовищі і виражали його ідеологію, бачення історичних подій.

Компіляція — неоригінальна, несамостійна літературна праця, поширена у давні часи, зокрема у літописанні, різноманітних белетристичних та дидактичних збірниках.

Курйозні вірші — поширені у XVII ст. вірші, у яких перевагу надавали версифікаційній вигадливості, формальним прийомам (наприклад, акростихи, фігурні вірші та ін.).

Літопис — літературна, ідеологічно зумовлена форма викладу історичних подій, художнім ядром якої є хронотоп (часопростір), що розгортається за схемою середньовічних уявлень про світ, давні спільноти.

Літописне оповідання — розповідь, що спирається на факт (факти) і позначена розгалуженим сюжетом, авторською інтерпретацією деяких подій, широким використанням джерел оповіді.

Літургія — найголовніше християнське богослужіння.

Манускрипт — давній рукопис.

Мартиролог — жанр християнської дидактичної літератури про святих та мучеників за віру (наприклад, «Мінелогій» («Місяцеслов»)).

Медієвістика — галузь історичної (і літературної) науки, що вивчає середньовіччя.

Мемуари — жанр, близький до історичної прози, наукової біографії, документальних історичних нарисів, нотатки про події минулого, свідком чи учасником яких був автор.

Мінея служебна (Часослов) — хронологічно впорядковані тексти церковних відправ на кожен день місяця, серед яких особливе літературне значення мали поетичні та образні, емоційно наснажені тексти пісень.

Міраклъ — жанр середньовічної віршованої драми про житіє святого та чудеса, пов'язані з ним.

Містерія — середньовічна європейська драма XIV—XVI ст. на біблійний сюжет, яку розігрували у святковий день (Різдво, Великдень).

Мораліте — твір повчального характеру з алегоричними дійовими особами на моральноетичну тематику.

Ораторська проза — церковне красномовство, що оформлене у жанрі проповіді, призначене для проголошення (як елемент служби Божої) і читання (збірники проповідей).

Палеографія — допоміжна історико-філологічна дисципліна, що вивчає давні рукописи, переважно письмо (спосіб написання, форму літер, особливості матеріалу, на якому писали, тощо). Палвья — скорочений виклад старозавітної

історії.

Паломник (прочанин) — мандрівник до святих місць, який за традицією приносив із собою гілочку пальми.

Панегірик — хвалебний твір на честь певних осіб.

Паремійник — старозавітний текст.

Пародія — сатиричний або гумористичний твір, що імітує творчу манеру письменника чи окремого твору з метою його висміяти.

Пастораль — жанр, оснований на зображенні ідилічного сільського і пастушого життя на природі.

Патерик — збірник оповідань церковно-релігійного змісту про ченців певного монастиря.

Патерикове житіє — життєпис синайських, єрусалимських ченців.

Плач — ліричний жанр оплакування, літературна стилізація голосіння із трагічного приводу.

Повчання — літературний середньовічний жанр із виразною морально-дидактичною метою, яка розгортається у формі риторичних настанов, підкріплених писемними джерелами.

Поетика — навчальна дисципліна в давніх школах, що передбачала викладання правил віршування, написання драматичних творів та використання у літературі різноманітних художніх прийомів.

Полонізм — слово чи вислів, запозичений з польської мови або стилізований під неї.

Послання — жанр дидактичної ораторсько-повчальної прози, який порушує важливі питання християнської моралі.

Притча — алегоричне оповідання про людське життя з яскраво висловленою мораллю.

Пролог — збірник стисло викладених житій святих, розташованих у календарному порядку відповідно до церковних свят (наприклад, «Синаксар»).

Проповідь — жанр ораторсько-публіцистичної прози в давній літературі: твір урочистого або релігійно-повчального характеру.

Протограф — первісний текст на який спираються пізніші списки та варіанти цього тексту.

Псалом — пісня релігійного змісту.

Псалтир — збірник релігійних пісень та гімнів (псалмів). Псевдонім (грец. pseudōnymos — несправжньо іменований) — вигадане ім'я, яким з певних причин маркують літературний твір.

Редакція — різновид тексту (варіант) літературного твору, який з'являється внаслідок зміни автором або кимось іншим його обсягу ідейно-художнього змісту або стилю.

Реформація — релігійний рух другої половини XVI — першої половини XVII ст. у Західній та Центральній Європі, що набрав форми боротьби проти католицької церкви, внаслідок чого зародилися протестантські течії — лютеранство, кальвінізм, соцініанство.

Риторика — наука красномовства. У давніх школах була обов'язковою навчальною дисципліною. Рококо — стильовий різновид у європейському мистецтві та літературі XVIII ст., якому властиві вишуканість, примхлива декоративність, уникання антитези; стиль розвинувся під впливом модифікації бароко.

Романс — невеликий за обсягом вірш любовного змісту, призначений для сольного співу з інструментальним акомпанементом.

Сатира віршована — ліро-епічний жанр, що передбачає викривальне засудження сміхом суспільних явищ або моральних якостей людей.

Свята Земля — місця, пов'язані з народженням, життям, стражданням, смертю і воскресінням Ісуса Христа.

Секуляризація — вивільнення художньої свідомості від релігійного світогляду, прагнення до світської тематики у змалюванні дійсності.

Силабічне віршування — система віршування, що характеризується рівною кількістю складів у рядках (11, 13), парним римуванням, наявністю цезури; характерна українській поезії XVI—XVIII ст.

Синаксар (місяцеслов) — збірник житій.

Сказання — розповідь про дійсні події, викладені образно, у художньому стилі.

Список — рукописна копія певного твору його варіант.

Стихіра — церковні пісні одного ритмічного ладу; зазвичай це спів на мотиви озвученого вірша із Псалтиря. Твори отців церкви (богословська література) — рання християнська література IV— VII ст., до якої належать численні інтерпретації, авторські тлумачення Святого Письма.

Титла — спеціальний значок скорочення у частовживаних словах.

Травестія — різновид жартівливої бурлескної поезії, коли твір із серйозним чи героїчним змістом та відповідною формою перероблено на твір комічного характеру.

Устав — близький за формою до візантійського унціального, тобто одновимірного, тип письма IX— XI ст.

Фарс — вид народного театру і літератури, в якому гостра комедійність органічно поєднувалась із життєвими реаліями.

Фацеція — смішне коротке оповідання, побудоване на основі анекдоту з дотепною кінцівкою, створене бурлескним стилем.

Філософський вірш — вірш, спрямований на філософське осмислення світу, людини, вияв філософських поглядів ліричного героя.

Хроніка — вид історико-мемуарної прози, для якої властиве ведення записів про історичні події в хронологічній послідовності.

Хронограф — зведений огляд найважливіших історичних подій, зроблений на основі візантійських джерел та біблійних легенд.

Ходіння («хоженіє») — твір, у якому паломник (мандрівник до Святих місць) розповідав про побачене і почуте в далеких краях.

Четья Мінея — книга, яку читали у дні, коли за церковним календарем вшановували святих, матеріал якої відповідав вимогам християнської обрядовості.

Шкільна драма — жанр драматичної літератури, який творили в Україні в XVII— XVIII ст. викладачі і студенти тогочасних шкіл та колегіумів.

12. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

- робоча програма дисципліни «Історія української літератури та критики»;
- професійно-орієнтована література з дисципліни, яка наявна у бібліотеці університету та в мережі Інтернет;
- посібники, методичні вказівки, методичні рекомендації, складені викладачами кафедри.

13. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Довідково-енциклопедична література, навчально-методичні посібники

1. Грушевський М. Історія української літератури: У 6 т., 9 кн. Т.1-5. Київ, 1992–1995.
2. Єфремов С. Історія українського письменства. Київ : Femina, 1995. 688 с.
3. Чижевський Д. Історія української літератури. Тернопіль, Феміна, 1994. 480 с.
4. Степанишин Б. Давня українська література в школі. Київ : Либідь, 2000. 504 с.
5. Грицай М.С., Микитась В.Л., Шолом Ф.Я. Давня українська література. Київ : Вища школа, 1989. 414 с.
6. Возняк М.С. Історія української літератури: У 2 кн. Кн. 1. Львів, 1992. 691 с.; Кн. 2. Львів, 1994. 555 с.
7. Новик О. Історія української літератури (давньої): Навч. пос. Київ : Центр учбової літератури, 2007. 224 с.

Додаткова література

1. Пелешенко Ю. В. Українська література пізнього Середньовіччя (друга половина XIII – XV ст.): Джерела. Система жанрів. Духовні інтенції. Київ : ПЦ Фоліант, 2004. – 423 с.

2. Матеріали до вивчення історії української літератури: В 5 т. Посібник для філологічних факультетів університетів і педагогічних інститутів / Упор. О. І. Білецький, Ф. Я. Шолом. Київ : Радянська школа, 1959. Т. 1. 651 с.
3. Макаров А. Світло українського бароко: Нариси. Київ : Мистецтво, 1994. 288 с.
4. Яценко Б. «Слово о полку Ігоревім» – український героїчний епос XII століття. *Українська мова та література*. 1997. № 34 (50). С. 1-3.
5. Корпанюк М. «Слово про Ігорів похід» в українському літературознавстві та критиці (XIX – поч. XX ст.). *Слово і час*. 2000. № 12. С. 54-55.
6. Митрополит Іларіон. «Слово про Ігорів похід»: Дослідження і переспів. *Українська мова і література*. 2001. №34-35 (242-243). С. 26-37.
7. Махновець Л. Про автора «Слова о полку Ігоревім». Київ: Вид-во при Київ. ун-ті 1989. 264 с.
8. Мишанич О. «Слово о полку Ігоревім» в українському літературознавстві. Мишанич О. Крізь віки. Київ : Обереги, 1996. С. 186–210.
9. Слово о полку Ігоревім та його поетичні переклади і переспіви. Київ : Наукова думка, 1967. 520 с.
10. Махновець Л. Сатира і гумор української прози XVI-XVIII століть. Київ, 1964. 477 с.
11. Пащук А. Суспільний ідеал Івана Вишенського. *Від Вишенського до Сковороди*. Київ : Наукова думка, 1972. С. 8-24.
12. Харитонов В.С. Іван Вишенський і розвиток ідей європейського гуманізму. *Літературна спадщина Київської Русі і українська література XVI – XVIII ст.* Київ : Наукова думка, 1981. С. 196-222.
13. Франко І. Іван Вишенський і його твори. *Франко І. Зібрання творів: У 50 т.* Київ : Наукова думка, 1981. Т.30. С. 7-211.
14. Франко І. Іван Вишенський, його час і письменницька діяльність. *Франко І. Зібрання творів: У 50 т.* Київ : Наукова думка, 1981. Т.28. С. 260-278.
15. Яременко П. Іван Вишенський. Київ : Вища школа, 1982. 144 с.

- 16.Микитась В.Л. Іван Франко – дослідник української полемічної літератури. Київ : Наукова думка, 1983. 224 с.
- 17.Паславський І. «Писав мандрованець, якого звать Вишенським». *Дзвін*. 1991. № 1. С. 152-160.
- 18.Грицай М.С. Давня українська проза: Роль фольклору у формуванні образного мислення українських прозаїків XVI – початку XVIII ст. Київ : Вища школа, 1975. 149 с.
- 19.Сидоренко О. Образ Ісуса Христа в поезії Івана Величковського. *Слово і час*. 2005. №2. С. 23-27.
- 20.Корпанюк М. Данило Братковський: поет, патріот, «хлопоман». *Слово і час*. 1991. № 11. С. 165–171.
- 21.Ушкалов Л. Світ українського барокко. Харків: Око, 1994. 112 с.
- 22.Ушкалов Л. Література і філософія: доба українського бароко. Харків : Майдан, 2014. 416 с.
- 23.Соболь В.О. З глибини віків: Вивчення давньої української літератури в школі: Посібник для вчителя. Київ : Зодіак ЕКО, 1995.
- 24.Іваньо І.В. Про українське літературне барокко. *Радянське літературознавство*. 1970. № 10. С. 41 – 53.
- 25.Шевчук В. Діамант у попелі (Про Д. Братковського як поета й людину). *Шевчук В. Дорога в тисячу років*. Київ : Дніпро, 1990. С. 165-171.
- 26.Шевчук В. Іван Величковський та киево–чернігівська поетична школа другої половини XVII ст. *Українська мова та література*. 2001. Ч. 43 С. 3-14.
- 27.Михайлова Н. Прийти у світ Людиною (виховна година за творчістю Г.Сковороди). *Українська мова й література в середніх школах, гімназіях, ліцеях та колегіумах*. 2000. № 5. С.119-129.
- 28.Ласло-Куцюк М. Апофеоз світла у творчості Григорія Сковороди. *Слово і час*. 1990. № 3.
- 29.Ушкалов Л. Григорій Сковорода: семінарій. Харків : Майдан, 2004. 876 с.

- 30.Шевчук В. Григорій Сковорода – людина, мислитель, митець. *Шевчук В. Дорога в тисячу років*. Київ : Радянський письменник, 1990. С. 209-219.
- 31.Барабаш Ю. Григорій Сковорода. *Слово і час*. 1997. №7. С. 10-17.
- 32.Маслюк В.П. Латиномовні поетики і риторики 17-першої половини 18 ст. та їх роль у розвитку теорії літератури на Україні. Київ : Наукова думка, 1983. 236 с.
- 33.Огієнко І.І. Українська церква: Нариси з історії української православної церкви: У 2 т. Т. 1, 2. Київ : «Україна», 1993. 284 с.
- 34.Гарчев П.І. Із спостережень над українською лексикою «Повісті врем'яних літ». *Слово і час*. 2000. №10. С.22 –28.
- 35.Шевчук В. Збережено навіки: «Про повість врем'яних літ» та її авторів. *Шевчук В. Дорога в тисячу років*. Київ : Радянський письменник, 1990. С.16- 24.
- 36.Сулима В. Біблія і українська література. Навчальний посібник. Київ : Освіта, 1998. 400 с.
- 37.Європейське Відродження та українська література XIV – XVIII ст. Київ : Наукова думка, 1993. 374 с.
- 38.Клочек Г. Світ «Велесової книги». Кіровоград: «Степова Еллада», 2001. 160 с.
- 39.Шевченко В. «Влесова книга»: з історії відкриття, досліджень та оцінок. *Українська мова та література*. 2001. Ч. 22. С.1-4.
- 40.Гарчев П.І. Із спостережень над українською лексикою «Повісті врем'яних літ». *Слово і час*. 2000. №10. С.22- 28.
- 41.Рінберг В.Л. «Повчання» Володимира Мономаха і стародавні літературні жанри. *Мовознавство*. 1983. №3. С.19- 24.
- 42.Молдован А.М. «Слово о законє и благодати» Илариона. Київ : Наукова думка, 1984. 240 с.
- 43.Александров О. Старокиївська агіографічна проза: Монографія. Одеса: «АстроПринт», 1999. 272 с.
- 44.Ісаєвич Я. Юрій Дрогобич. Київ : Молодь, 1972. 122 с.

- 45.Матковська О. Братства та їх школи. Жовтень. 1987. № 2. С.97 – 99.
- 46.Деркач Б.А. Перекладна українська повість XVII – XVIII ст. Київ : Видавництво АП УРСР, 1960. 148 с.
- 47.Українська культура. Лекції за ред. Д.Антоновича. Київ : Либідь, 1993. 592 с.
- 48.Булашев Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях. Київ : Довіра. 1992. 418 с.
- 49.Кримський А. Іван Вишенський. *Кримський А. Твори: У 5 т.* Київ : Наукова думка, 1972. Т.2. С.380–454.
- 50.Пащук А.І. Іван Вишенський – мислитель і борець. Львів: Світ, 1990. 175 с.

Інформаційні ресурси

1. Центральна міська бібліотека імені І.Я. Франка (пров. Книжний, 1а)
2. Обласна універсальна наукова бібліотека імені М.С. Грушевського (вул. Троїцька 49/51)
3. Державна наукова бібліотека імені О. М. Горького (вул. Пастера, 13)
4. Наукова бібліотека Одеського національного університету імені І.І. Мечникова (вул. Преображенська, 24)
5. Бібліотека ПНПУ імені К.Д. Ушинського (вул. Старопортофранківська, 20)
6. <http://litopys.org.ua/chyzh/chy.htm>
7. <http://buklib.net/books/36424/>
8. <https://studfiles.net/preview/2040693/>
9. <http://bibl.com.ua/literatura/2926/index.html>
- 10.http://litopys.org.ua/old14_16/old14_00.htm

Зміст

Вступ.....	3
1. Опис навчальної дисципліни	5
2. Критерії оцінювання.....	6
3. Засоби діагностування результатів навчання.....	13
4. Програма навчальної дисципліни.....	13
4.1. Структура навчальної дисципліни.....	16
4.2. Теми практичних занять.....	17
4.3 Самостійна робота.....	31
5. Тексти для обов'язкового читання.....	40
6. Індивідуальні навчально-дослідні завдання.....	42
7. Варіанти модульних контрольних робіт.....	43
8. Питання до заліку.....	55
9. Методи навчання.....	58
10. Форми поточного і підсумкового контролю.....	58
11. Термінологічний словник.....	59
12. Методичне забезпечення.....	67
13. Список рекомендованих джерел.....	67

Навчальне видання

Павлюк Надія Леонідівна

Історія української літератури та критики (давня література)

Навчально-методичний комплекс

Підписано до друку 27.02.2020
Обсяг 3,8 друк. арк. Формат 60х90/16
Тираж 100 прим. Папір друкарський. Ризографія.
Видавець Букаєв Вадим Вікторович
Вул. Пантелеймонівська, 34, м. Одеса, 65012.
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи ДК № 2783 від 02. 03. 2007 р.